

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika předškolního věku

ŠKOLNÍ ZRALOST SCHOOL READINESS

Bakalářská práce: 11-FP-KSS-2018

Autor:

Dana MUSÍLKOVÁ

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Roudná

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
78	22	0	29	27	3 + 1 CD

V Liberci dne: 20. června 2013

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dana MIREJOVSKÁ**
Osobní číslo: **P09000115**
Studijní program: **B7506 Speciální pedagogika**
Studijní obor: **Speciální pedagogika předškolního věku**
Název tématu: **Školní zralost**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Popsat a charakterizovat problematiku školní zralosti a zjistit nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Rozhovor, dotazník, pozorování, studium dokumentů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. Diagnostika dítěte předškolního věku. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. Školní zralost. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.

KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, H. Diagnostika předškoláka. Brno: MC nakladatelství, 2002. ISBN 80-239-0082-X.

KREISLOVÁ, Z. Krok za krokem 1. třídou. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2038-8.

KROPÁČKOVÁ, J. Budeme mít prvňáčka. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.

KUTÁLKOVÁ, D. Jak připravit dítě do 1. třídy. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1040-4.

VERECKÁ, N. Jak pomáhat dětem při vstupu do školy. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-474-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Pavlína Housová

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. dubna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2012**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.

vedoucí katedry

Čestné prohlášení

Název práce: Školní zralost
Jméno a příjmení autora: Dana Musílková
Osobní číslo: P09000115

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20. června 2013

Dana Musílková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, paní magistře Pavlíně Roudné, za cenné rady, věcné připomínky, odborné vedení a podporu během tvorby bakalářské práce, za její trpělivost a laskavost.

Dále děkuji všem respondentům, kteří mi věnovali svůj drahocenný čas a pomohli mi realizovat průzkum.

V neposlední řadě děkuji svým blízkým za povzbuzení a podporu, kterou mi při tvorbě práce projevovali.

V Liberci dne: 20. června 2013

Dana Musílková

Název bakalářské práce: Školní zralost

Jméno a příjmení autora: Dana Musílková

Akademický rok pro odevzdání bakalářské práce: 2012/2013

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Pavlína Roudná

Anotace:

Zahájení povinné školní docházky je pro dítě důležitým předělem v jeho dosavadním životě. Tento předěl má význam i pro jeho okolí. Je to do jisté míry i potvrzení jeho normality, zda ve školním prostředí obstojí stejně dobře, jako jeho vrstevníci.

Bakalářská práce byla zaměřena na problematiku školní zralosti a školní připravenosti. Jejím cílem bylo popsat a charakterizovat tuto problematiku a zjistit nejčastější příčiny odkladu školní docházky. Práci tvořily dvě části. V teoretické části byly pomocí prezentace odborných zdrojů popsány a objasněny základní pojmy z oblasti školní zralosti a školní připravenosti. Praktická část pomocí dotazníků určeného učitelkám mateřských škol a rodičům budoucích prvňáčků zjišťovala nejčastější příčiny odkladu školní docházky a míru přípravy na školu doma a v mateřské škole. Výsledky ukázaly, že nejčastější příčinou odkladu školní docházky je celková nezralost dítěte. Příprava dětí na školu probíhá z větší části v mateřské škole. V praktické části byly dále uvedeny příklady pedagogické diagnostiky a zjištění deficitů v dílčích funkcích u předškolního dítěte.

Klíčová slova:

školní zralost, školní připravenost, rizikové dítě, předškolní vzdělávání, předškolní věk, pedagogická diagnostika, odklad školní docházky.

Title of the bachelor thesis: School Readiness

Author: Dana Musílková

Academic year of the bachelor thesis submission: 2012/2013

Supervisor: Mgr. Pavlína Roudná

Summary:

The beginning of the compulsory education is an important milestone for the child in his previous life. This decision is also important for its surroundings. It is to a certain extent confirmation its normality, whether in a school environment stand as well as his peers.

The thesis is focused on the issue of school readiness and school preparedness. Its aim is described and characterized this problem and find out the most common causes of delay of schooling. The work is consisted of two parts. The theoretical part of the presentation by expert sources is described and explained the basic concepts of school readiness and school preparation. The practical part with the aid of questionnaires, determined to the teachers of kindergarten and parents of future scholars, examined the most frequent causes of delay of schooling and level of preparation for school in home and in kindergarten. The results showed that the most common cause of delay school is overall immaturity of the child. Preparing children for school is going on largely in kindergarten. In the practical part are stated examples of pedagogical diagnostics and the detection of deficits in functions in preschoolchildren.

Key words:

school readiness, school readiness, risk child, preschool education, preschool age, educational diagnostics, suspension of school attendance.

Obsah

Seznam tabulek a grafů	10
Úvod.....	12
1 Teoretická část	14
1.1 Pojmy školní zralost a školní připravenost	14
1.1.1 Školní zralost.....	15
1.1.2 Školní připravenost	15
1.2 Zralost dítěte	17
1.3 Legislativní vymezení počátku školní docházky	19
1.4 Příprava předškolního dítěte na vstup do školy	20
1.4.1 Cíle předškolního vzdělávání.....	20
1.4.2 Úkoly předškolního vzdělávání	21
1.5 Osobnost dítěte předškolního věku	21
1.5.1 Charakteristika předškolního věku.....	23
1.5.2 Vývoj základních schopností a dovedností.....	24
1.5.3 Vývoj kognitivních procesů.....	25
1.5.4 Emoční vývoj a socializace.....	27
1.6 Prevence specifických poruch učení v předškolním věku	28
1.6.1 Rizikové faktory u dítěte v předškolním věku	28
1.7 Odklad školní docházky.....	32
1.7.1 Žádost o odklad školní docházky.....	33
2 Praktická část	35
2.1 Cíl bakalářské práce	35
2.2 Předpoklady	35
2.3 Použité metody.....	35

2.4 Popis zkoumaného vzorku	35
2.5 Vyhodnocení dotazníku pro učitelky MŠ	36
2.6 Vyhodnocení dotazníků pro rodiče	49
2.7 Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací plán.....	60
2.8 Zjištění deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku.....	64
2.9 Vyhodnocení předpokladů	70
2.9.1 Předpoklady	70
2.9.2 Vyhodnocení průzkumu	70
2.9.3 Shrnutí průzkumu.....	71
Závěr	73
Návrh opatření.....	74
Seznam použité literatury.....	75
Seznam příloh	78

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek:

- Tab. 1: Významu MŠ při přípravě dítěte na vstup do ZŠ*
- Tab. 2: Spolupráce MŠ a ZŠ*
- Tab. 3: Vedení záznamů o dítěti*
- Tab. 4: seznamování rodičů s požadavky ke vstupu dítěte do ZŠ*
- Tab. 5: Vhodnost absolvování MŠ*
- Tab. 6: Příprava dítěte na ZŠ je v MŠ lepší než doma*
- Tab. 7: Přenechávají-li rodiče cílenou předškolní přípravu na MŠ*
- Tab. 8: Důvody přenechávání předškolní přípravy na MŠ*
- Tab. 9: Potřeba podílu rodičů na přípravě dítěte*
- Tab. 10: Nejčastější dotazy rodičů*
- Tab. 11: Využívané metody pedagogické diagnostiky*
- Tab. 12: Publikace využívané při diagnostice školní zralosti*
- Tab. 13: Příčiny odkladu školní docházky*
- Tab. 14: Nabídka speciálních programů v MŠ dětem s OŠD*
- Tab. 15: Publikace využívané při práci s dětmi s OŠD*
- Tab. 16: Organizování přednášek v MŠ pro rodiče*
- Tab. 17: Hodnocení významu MŠ při přípravě dítěte na vstup do ZŠ rodiči*
- Tab. 18: Seznamování rodičů s požadavky na vstup dítěte do ZŠ*
- Tab. 19: Jednodušší vstup do ZŠ*
- Tab. 20: Vhodnost přípravy dítěte před nástupem do ZŠ v MŠ*
- Tab. 21: Názor rodičů, je-li příprava dítěte na ZŠ v MŠ lepší než doma*
- Tab. 22: Názor rodičů na cílenou přípravu dítěte na ZŠ doma*
- Tab. 23: Domácí cílená příprava na školu*
- Tab. 24: Pravidelnost čtení dětem doma*
- Tab. 25: Využívání pomůcek a publikací při domácí přípravě na školu*
- Tab. 26: Zájem rodičů o cílenou přípravu*
- Tab. 27: Důvody k OŠD*
- Tab. 28: Programy na posílení školní připravenosti v MŠ*
- Tab. 29: Nabídka besed a přednášek v MŠ*

Seznam grafů:

Graf 1: Význam MŠ při přípravě dítěte na vstup do ZŠ

Graf 2: Spolupráce MŠ a ZŠ

Graf 3: Vedení záznamů o dítěti

Graf 4: Seznamování rodičů s požadavky ke vstupu dítěte do ZŠ

Graf 5: Příprava dítěte na ZŠ je v MŠ lepší než doma

Graf 6: Přenechávají-li rodiče cílenou předškolní přípravu na MŠ

Graf 7: Důvody přenechávání předškolní přípravy na MŠ

Graf 8: Nejčastější dotazy rodičů

Graf 10: Využívané publikace při diagnostice školní zralosti

Graf 11: Příčiny odkladu povinné školní docházky

Graf 12: Nabídka speciálních programů v MŠ dětem s OŠD

Graf 13: Hodnocení významu MŠ při přípravě dítěte na ZŠ

Graf 14: Seznamování rodičů s požadavky na vstup dítěte do ZŠ

Graf 15: Vhodnost přípravy dítěte před nástupem do ZŠ v MŠ

Graf 16: Názor rodičů, je-li příprava dítěte na ZŠ v MŠ lepší než doma

Graf 17: Názor rodičů na cílenou přípravu dítěte na ZŠ doma

Graf 18: Domácí cílená příprava na školu

Graf 19: pravidelnost čtení dětem doma

Graf 20: Využívání pomůcek a publikací při domácí přípravě na školu

Graf 21: Co rodiče zajímá na připravenosti dítěte na školu

Graf 22: Nabídka programů na posílení školní připravenosti v MŠ

Úvod

Nástup do školy je pro dítě důležitým předělem v jeho dosavadním životě. Vždyť vstupuje ze světa her do světa povinností. Tento předěl má význam i pro jeho okolí. Je to do jisté míry i potvrzení jeho normality - zda ve školním prostředí ob stojí stejně dobře, jako jeho vrstevníci. Každé dítě má nárok být ve škole úspěšné. Proto si každoročně spousta rodičů, ale i učitelek mateřských škol klade otázku, co vše by mělo dítě před nástupem do první třídy umět, vědět, znát a zvládnout, zda je konkrétní dítě dostatečně připraveno na svůj vstup do školy. Ne vždy je dítě pro vstup do školy zralé. Školní zralost je souborný název pro fyzickou a duševní připravenost dítěte úspěšně si osvojovat školní znalosti a dovednosti. Je výsledkem předchozích vývojových etap dítěte.

Pracuji jako učitelka mateřské školy téměř 30 let a mohu říci, že požadavky na připravenost dětí na vstup do první třídy se stále zvyšují. Pokud dítě má možnost navštěvovat mateřskou školu alespoň jeden rok před nástupem do základní školy, je zde šance odhalit včas některé nerovnoměrnosti ve vývoji a deficity v dílčích funkcích, které mohou i při tom nejlepším domácím vedení rodičům uniknout, a ještě před vstupem do první třídy vhodně volenými postupy zajistit prevenci vzniku specifických poruch učení a tak předejít školní neúspěšnosti dítěte.

Ve své bakalářské práci se zamýšlím nad významem a smyslem pedagogické diagnostiky dítěte předškolního věku, kde se opírám o dostupné publikace Bednářové a Šmardové *Diagnostika dítěte předškolního věku*, Sindelarové *Předcházíme poruchám učení*, Klenkové a Kolbábkové *Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte* a několika dalších děl renomovaných autorů.

Cílem bakalářské práce je popsat a charakterizovat problematiku školní zralosti a zjistit nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky.

Teoretickou část tvoří sedm kapitol. V první kapitole se seznámíme s pojmy školní zralost a školní připravenost, druhá kapitola je zaměřena na zralost dítěte. Ve třetí kapitole si povíme o legislativním vymezení počátku školní docházky. Přípravou dítěte na vstup do školy se zabývá kapitola čtvrtá a pátá kapitola se zabývá osobností předškolního dítěte a charakteristikou předškolního věku. V šesté kapitole si povíme o možnosti prevence poruch učení u předškoláků a v kapitole sedmé se dozvíme, co znamená odklad školní docházky.

Praktickou část pak tvoří zpracování dotazníků pro rodiče předškoláků a učitelky MŠ, které mimo jiné zjišťuje i úroveň spolupráce mezi mateřskou školou, základní školou a rodiči, dále pak příklad diagnostiky dítěte předškolního věku s příkladem individuálního vzdělávacího plánu (IVP) dítěte s odloženou školní docházkou (OŠD) a zjištění deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku.

1 Teoretická část

„Již zhruba čtyřicet let se v české republice zjišťuje školní zralost u dětí nastupujících do první třídy základní školy. Ukazuje se totiž, že existují šikovné, inteligentní děti, které pro dočasné vývojové opoždění či pro nějaký dílčí nedostatek zcela zbytečně ve škole selhávají. Pokud jim dáme čas na dozrání tím, že odložíme zahájení školní docházky o jeden rok, jejich výkonnost se zlepší a děti mohou následně pracovat plně v souladu se svou kapacitou. Když se k tomu přidá speciální pomoc mateřské školy nebo odborného pracoviště, bývá po roce efekt ještě větší. Je ovšem pravda, že jsme se v současné době ocitli v pasti, protože plná čtvrtina populace nastupuje do první třídy nejméně o rok později. Jak tedy poznáme, zda je dítě zralé pro školu? Pro které děti je vhodný odklad školní docházky“ (Mertin in Kropáčková 2008, s. 9).

1.1 Pojmy školní zralost a školní připravenost

Otázkou školní zralosti se ve svém díle *Velká didaktika* zabýval již Jan Amos Komenský. Charakterizoval ji jako stav dítěte zahrnující jeho zdravotní, psychickou a sociální způsobilost ke zvládnutí požadavků výuky v počátku školní docházky. *„Jedná se o výsledek biologického zrání nervového systému a celé dosavadní zkušenosti dítěte“ (Kropáčková 2008, s. 12).*

Diagnostickeý test Artura Kerna k měření úrovně školní zralosti modifikoval v roce 1963 psycholog Jaroslav Jirásek. *„Příprava dítěte na vstup do školy je vlastně pouze vyvrcholením předškolní výchovy, resp. celé dosavadní výchovy dítěte od jeho narození až do šesti let...“ (Kropáčková 2008, s. 11).*

Podle Kořátkové (2008, s. 112, 113) bývají termíny školní zralost a školní připravenost často zaměňovány. Oba vyjadřují určitý stav kvality vývoje dítěte, který by měl zaručit zvládnutí požadavků, jež přináší vzdělávání v základní škole. Jak školní zralost, tak školní připravenost je možno z vnějšku ovlivnit kvalitou prostředí a péče umožňující dítěti být na takové fyzické, psychické, dovednostní a sociální úrovni, jež mu dovoluje plnění nových požadavků. Avšak je třeba brát v úvahu, že úroveň dokončení vývojové etapy, která se váže k šestému roku života dítěte, je ovlivněna vnitřními dispozicemi, kterými jsou zralost centrální nervové soustavy (CNS) a kognitivních procesů.

Kropáčková (2008, s. 11) podotýká, že se termín školní zralost se stal součástí odborného názvosloví. Jedná se o doposud nejznámější a nejfrekventovanější pojem, kterým se označuje dosažení určitého stupně ve vývoji dítěte před vstupem do základní školy. „*V pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech...*“ (Průcha, aj. 2003, s. 243).

Jak dále Kropáčková (2008, s. 11) uvádí, je tento termín obsažen i ve Školském zákoně, kde je začátek školní docházky stanoven jak časově: „*Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věku*“, tak i s ohledem na tělesnou a duševní vyspělost dítěte: „*začátek školní docházky je volen tak, aby dítě dosáhlo tzv. školní zralosti...*“

1.1.1 Školní zralost

Podle Koťátkové (2008, s. 114) zahrnuje školní zralost **fyzickou zralost**, nebo-li fyzické předpoklady, kterými jsou výška, váha, započetí růstu dlouhých kostí, počátek výměny zubů a kvalita zdraví, a **psychickou zralost**, jež zahrnuje kognitivní úroveň, citovou a sociální vyspělost a kvalitu vyjadřování. Míru zralosti v těchto oblastech posuzují odborníci, především pediatři a psychologové. Koťátková (2008, s. 114) rovněž uvádí výstižně formulovanou definici profesorky Vágnerové: „*Školní zralost je dosažení takového stupně ve vývoji, aby se dítě mohlo bez obtíží účastnit společného vyučování ve třídě*“.

Můžeme tedy říci, že „*školní zralost chápeme jako způsobilost dítěte začlenit se do školního vyučování, která vychází ze stavu jeho fyzických, zdravotních a mentálních předpokladů, tj. z kvality myšlenkových operací, úrovně vyjadřování, schopnosti soustředit se s aktivní pozorností a odpovídajícím reagováním*“ (Koťátková 2008, s. 114).

V rodině můžeme působit na kvalitu zralosti pro školní požadavky přirozeným a zdravým životním stylem s dostatkem pohybu bez přejídání se a aktivním způsobem života, kde nepřevažuje čas trávený před televizí a počítačem.

1.1.2 Školní připravenost

„*Školní připravenost bychom mohli definovat jako způsobilost a stav rozvoje obecných a praktických vědomostí, dovedností a návyků, které umožní dítěti pokračovat*

ve svém vývoji prostřednictvím školního vzdělávání (na úrovni kurikula/programu dané školy, které můžeme ve vztahu k dítěti vybírat)“ (Koťátková 2008, s. 114).

Tuto způsobilost posuzuje v první řadě pedagog: učitel v mateřské škole, učitel v základní škole (například při zápisu), pedagog v pedagogicko-psychologické poradně. Můžeme tedy říci, že školní připravenost má podobu pedagogického dohledu nad úrovní připravenosti dítěte ke školní docházce. Připravenost dítěte pro vstup do základní školy tkví především:

- **v praktických vědomostech a zkušenostech:** poznatky z okruhu života rodiny, obce, obklopující přírody, postřehů ze světa a lidského soužití, v míře samostatnosti a v dobré úrovni srozumitelného vyjadřování a porozumění druhému,
- **v dovednostech a návycích:** zvládání sebeobsluhy, grafomotorické dovednosti a zacházení s tužkou, sociální dovednosti (při jednání ve skupině), překonávání nezdarů, přijetí určitého společenského řádu a jeho pravidel.

Značný vliv na školní připravenost má podnětné prostředí, jehož základním předpokladem je poskytnout dítěti dostatek příležitostí ke komunikaci jak s dospělými, tak s vrstevníky. Čas, který s dítětem v tomto období trávíme, by měl mít podobu záměrného systematického jednání, neměl by zde chybět humor, klid, pohoda a ocenění. Dospělí by neměli příliš dávat najevo netrpělivost, pokud výsledky jejich působení nejsou hned patrné. Některé výchovné a vzdělávací impulzy si dítě musí nejdříve upevnit. Nejlepším způsobem k upevňování znalostí, dovedností a návyků je hravé napodobování (Koťátková 2008, s. 112-116).

Pojmy školní zralost a školní připravenost můžeme shrnout takto: školní zralost a školní připravenost jsou jedním z důležitých předpokladů úspěšnosti ve škole. Pojmy vyjadřují optimální bio-psycho-sociální vývoj dítěte, jež je předpokladem úspěšnosti ve škole. Vývojové změny jsou podmíněny zráním CNS a učením.

Školní zralost představuje především biologické hledisko, zahrnuje zralost organismu a mozku a z ní plynoucí zralost rozumovou, citovou a sociální. Tempo zrání a vývoje u předškolních dětí je značně individuální a rozdílné.

Školní připravenost znamená především výchovné a socializační hledisko a kompetence vázané na učení, které jsou předpokladem pro úspěšné zvládnutí školních požadavků. Jedná se o, vlivem výchovy a prostředí, osvojené znalosti, vědomosti, dovednosti a návyky.

1.2 Zralost dítěte

Jak uvádí Jan Čáp (1997), u nás stejně tak jako v řadě jiných zemí začínají školní docházku děti, které dovršily šesti let věku do 1. září. Je zcela běžné, že se v jedné třídě sejdou děti právě šestileté s dětmi sedmiletými, případně i staršími (které nastoupily po odkladu školní docházky). V tomto ontogenetickém období znamená půl roku nebo rok ve vývoji a učení jedince velmi mnoho. Děti se neliší pouze rozdílem věku, výškou a váhou, ale i rozvinutostí pohybů, poznávacích procesů a motivace. Přitom je u všech očekáván stejný výkon a chování. Oproti starším dětem jsou děti právě šestileté v jisté nevýhodě. Například v inteligenčních testech podává šestileté dítě s průměrným intelektem výkon, který u sedmiletého dítěte odpovídá pásmu podprůměru. Školsky nezralé děti mají potíže nejen v učení, ale i v chování. Při vyučování více vyrušují, jsou častěji napomínány a trestány.

Menší zralost je projevem nejen dětí mladších, které se narodily v dubnu až srpnu, těm se dnes již běžně doporučuje odklad školní docházky, ale i dětí vývojově opožděných (například dětí s velmi nízkou porodní váhou), které působí ve věku šesti let dojmem opožděného tělesného vývoje. Bývají nápadně malé a slabé, snadno se unaví. Okolí tyto děti považuje za mladší, než fakticky jsou, proto u nich často vzniká pocit méněcennosti. Rodiče mají tendenci omlouvat u těchto dětí jejich infantilní chování (nezralé, hravé, impulzivní, bez sebeovládání a vytrvalosti apod.), tím toto chování upevňují a brzdí rozvoj emoční, pracovní a sociální zralosti.

U školní zralosti rozlišujeme tři složky:

- 1) tělesnou,
- 2) kognitivní (poznávací),
- 3) emoční a motivační.

Škola od žáků požaduje:

- 1) určitou míru fyzické zdatnosti (odolnosti vůči únavě) a rozvinutost pohybů, především těch, kterých je zapotřebí při kreslení a psaní,
- 2) rozvinuté vnímání, paměť, myšlení, znalost některých elementárních informací o světě, zájem o získávání nových vědomostí a dovedností,
- 3) předpoklady pro plnění povinností, „pracovních“ úkolů, to znamená, aby se žák řídil pokyny učitele, vytrval v započaté činnosti, vykonával činnost ve skupině spolužáků, respektoval pravidla soužití ve škole. Sociální

či pracovní zralost zahrnuje určitou míru regulace emocí, sebeovládání, vztah k ostatním lidem a k autoritě, odpovídající chování.

Opoždění vývoje těchto tří složek vede k obtížím, až nezdarům v učení. V krajních případech až k selhání žáka a následnému návrhu k opakování ročníku či přeřazení do základní školy praktické.

Všechny tři složky školní zralosti jsou navzájem spjaty. „*Nezdary a konflikty nezralého dítěte v počátcích školní docházky mohou nepříznivě ovlivnit i jeho pozdější výkony, chování a vývoj. Může dojít k narušení motivace dítěte k učení, ke snížení jeho sebehodnocení, k zesílení lability. Prevenci obtíží slouží zjišťování školní zralosti (vyšetření psychologem, pediatrem), poskytování odkladu školní docházky, vypracování a aplikování speciálních programů pro rozvíjení dětí zvláště nezralých*“ (Čáp 1997, s. 180).

Ze zkušenosti však víme, že sám odklad školní docházky k překonání školní nezralosti dítěte v mnoha případech nestačí. Záleží na tom, jak je dítě v době odkladu stimulováno a metodicky vedeno k rozvíjení všech tří složek školní zralosti.

Rovněž zbytečně opožděné zahájení školní docházky může mít nežádoucí následky: dítě ztrácí příležitost k optimálnímu zahájení školních činností, může si ve třídě připadat nápadně velké, což může způsobit i posměch druhých dětí, chybí mu adekvátní stimulace k vývoji apod. (Čáp 1997, s. 179-181).

Budíková (2004, s. 37, 38) uvádí pro posouzení školní zralosti oblasti rozumového, sociálního a emocionálního vývoje.

Rozumový vývoj:

- Řeč - srozumitelná výslovnost (běžná patlavost nástup dítěte do školy nezdrží), slovní zásoba, dítě mluví již v rozvinutých větách, většinou gramaticky správně, je schopno vyjádřit děj.
- Grafomotorika - správné držení tužky, uvolněné zápěstí, tvořivé, spontánní kreslení, ovládání čáry a směru (percepčně motorická koordinace).
- Pozornost - alespoň 10 minut udržet pozornost.
- Pracovní návyky - zůstat u úkolu a dokončit ho.
- Zrakové a sluchové rozlišování.
- Orientace a vztahy v prostoru a v čase – určování nahoře-dole, před-za, vpředu-vzadu-uprostřed, nad-pod, orientace na vlastním těle, orientace vpravo-vlevo.

- Předpočetní představy – dítě chápe pojmy první, poslední, uprostřed, větší nebo menší, lehčí, těžší.
- Přiřazování a rozeznávání barev.

Sociální vývoj:

- Schopnost navazovat vztahy s vrstevníky, komunikovat s okolím, najít si kamaráda.

Emocionální vývoj:

- Schopnost zvládat zátěžové situace, odpoutat se na určitou dobu od rodiny.
- Nástup dítěte do základní školy je legislativně vymezen.

1.3 Legislativní vymezení počátku školní docházky

Začátek povinné školní docházky dítěte je vymezen Školským zákonem, který říká: *„Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad; dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce“* (zákon č. 561/2004 Sb., § 36, odst. 3).

To znamená, že povinná školní docházka začíná dítěti po dovršení 6 ti let věku. Pokud však dítě dovrší šesti let v době od 1. září (kdy u nás začíná nový školní rok) do konce kalendářního roku, a je-li již na školu zralé a připravené, může být do školy přijato již v tomto školním roce. Dále zákon vymezuje povinnost zákonných zástupců přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce takto: *„Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku“* (zákon č. 561/2004 Sb., § 36, odst. 4).

Pokud dítě nesplňuje předpoklady pro úspěšný začátek školní docházky, bývá mu umožněn odklad školní docházky (OŠD). K němu dochází na žádost rodičů, pokud není dítě na vstup do školy ještě zralé a připravené. Zákon rovněž pamatuje na možnost OŠD pro dítě, které již do první třídy nastoupilo, ale jeho předpoklady pro plnění školní docházky se jeví jako nedostatečné: *„(1) Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského*

zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

(2) Při zápisu do prvního ročníku základní škola informuje zákonného zástupce dítěte o možnosti odkladu povinné školní docházky.

(3) Pokud se u žáka v prvním roce plnění školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující rok.

(4) Pokud ředitel školy rozhodne o odkladu povinné školní docházky podle odstavce 1 nebo 3, doporučí zároveň zákonnému zástupci dítěte vzdělávání dítěte v přípravné třídě základní školy nebo v posledním ročníku mateřské školy, pokud lze předpokládat, že toto vzdělávání vyrovná vývoj dítěte“ (zákon č. 561/2004 Sb., § 37, odst. 1-4).

1.4 Příprava předškolního dítěte na vstup do školy

Školní připravenost zahrnuje kompetence v oblasti kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní a somatické, které dítě nabývá učením a sociální zkušeností, a to především v mateřské škole. Podrobně jsou tyto kompetence rozpracovány v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004).

Kompetence, které jsou pro etapu předškolního vzdělávání považovány za klíčové:

1. kompetence k učení,
2. kompetence k řešení problémů,
3. kompetence komunikativní,
4. kompetence sociální a personální,
5. kompetence činnostní a občanské.

1.4.1 Cíle předškolního vzdělávání

„Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí, které je mu blízké, tj. v prostředí rodiny

a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají“ (RVP PV 2004, S. 11).

Pedagogové, jež poskytují předškolní vzdělávání, mají při své práci mít stále na zřeteli tři rámcové cíle:

1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání,
2. osvojení základů hodnot, na kterých je založena naše společnost,
3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.

Tyto cíle vyjadřují základní orientaci v každodenní práci předškolního pedagoga. Jejich naplňování směřuje vzdělávání k utváření základů, již výše zmíněných klíčových kompetencí, neboť tak dítě získává mnohostranných, dokonalejších a prakticky využitelnějších dovedností.

1.4.2 Úkoly předškolního vzdělávání

„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami“ (Zákon č. 561/2004 Sb., § 33).

Jedním z hlavních úkolů předškolního vzdělávání je vytvářet předpoklady pro další vzdělávání dětí tím, že budou za všech okolností maximálně podporovány jejich individuální rozvojové možnosti. Úkolem tedy není vyrovnat výkony dětí, ale vyrovnávat jejich vzdělávací šance. *„Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí této věkové skupiny a dbá, aby tato vývojová specifika byla při vzdělávání dětí v plné míře respektována“ (RVP PV 2004, s. 8).*

1.5 Osobnost dítěte předškolního věku

Člověk prochází v průběhu života několika výrazně odlišnými obdobími a vývoj osobnosti probíhá ve vývojových stádiích, jejichž pořadí nelze vynechat nebo měnit. Jejich sled vyplývá z biologických, sociálních a psychologických aspektů. Koncepci vývojových stádií nejpodrobněji rozpracoval v polovině dvacátého století neoanalytik

Erik Erikson. Jeho **přehled vývojových stádií** vystihuje důležité skutečnosti ve vývoji osobnosti člověka:

1. *Základní důvěra proti základní nedůvěře* (nemluvně). V tomto období se u dítěte formuje důvěra nebo naopak nedůvěra v lidi, život a svět.
2. *Autonomie proti studu a pochybám* (batole). Podle toho, jak se k němu chovají dospělí, se dítě buď osamostatňuje (stává se autonomní osobností), nebo se udržuje v závislosti (pochybuje o sobě, má pocity studu, zahanbení či se stává tvrdohlavým, negativistickým).
3. *Iniciativa proti vině* (předškolní věk). Dítě se stává aktivním, iniciativním a vytváří si zdravé svědomí, nebo se u něho projevují pocity viny, případně nesnášenlivého mravokárcovství, jehož důsledkem je nezdravé svědomí.
4. *Snaživost proti méněcennosti* (mladší školní věk). Je obdobím, kdy se dítě buď snaží o osvojení dovedností a dosažení úspěchu, nebo podléhá komplexu méněcennosti.
5. *Identita proti konfuzi rolí* (puberta a adolescence). Období, kdy mladiství hledají odpověď na otázku: „Kdo vlastně jsem, o co mi v životě jde, jak se na mne dívají druzí?“, hledají svůj způsob života a vztah ke světu, nebo v opačném případě podléhají vlivům různých sociálních skupin, což může vést až ke ztrátě vlastní identity.
6. *Intimnost proti izolaci* (raná dospělost). Mladý dospělý člověk dokáže milovat druhého, vzájemně si s partnerem důvěřovat, je schopen zajistit potomstvu uspokojivý vývoj, nebo v opačném případě převažuje nad intimností sklon k odmítání druhých, soupeření, k izolaci.
7. *Generativita proti stagnaci* (střední a pozdní dospělost). Dospělý člověk pracuje pro druhé, cítí potřebu, aby ho někdo potřeboval, má zájem o zplazení a vedení další generace. Nebo naopak stagnuje, vrací se na předchozí vývojové stupně a soustřeďuje se sám na sebe.
8. *Integrita já proti zoufalství* (stáří). Člověk hodnotí smysl vlastního života, akceptuje jeho klady i zápory. Pokud není akceptace schopna, upadá do hluboké nespokojenosti až zoufalství (Čáp, Mareš 2007, s. 214, 215).

Jan Čáp (2007, s. 213) rozlišuje dále tato vývojová období:

- prenatální období, tj. období před narozením;
- rané dětství, které zahrnuje první až třetí rok života, tj. od kojence až po batole;
- předškolní věk, který trvá přibližně od tří do šesti let;

- mladší školní věk, tj. období, kdy dítě navštěvuje 1. stupeň základní školy, trvající přibližně od šesti do deseti až jedenácti let;
- střední a starší školní věk, zahrnující prepubertu i adolescenci, tj. období trvající zhruba do dvaceti let;
- dospělost, která se člení od dvaceti do třiceti let na mladou dospělost, od třiceti do čtyřiceti pěti let na střední dospělost a pozdní dospělost, která trvá do šedesáti až šedesáti pěti let;
- stáří, trvající po šedesátém až pětadesátém roce.

My se však dále budeme věnovat vývoji dítěte předškolního věku, jeho osobnosti, charakteristice.

1.5.1 Charakteristika předškolního věku

„Předškolákům lze jen závidět: Učí se s nadšením a bez časové tísně. Všechno je pro ně nové a napínavé. Známký a prověrky zatím nehrají žádnou roli: Předškoláci si sami ověřují, co se naučili a jsou na sebe pyšní. Jejich nadšení je nakažlivé a přináší také rodičům šanci na znovuobjevení mnoha věcí z vlastního dětství“ (Ebbert 2011, s. 7).

Předškolní věk (od tří do šesti let) znamená výrazný pokrok ve vývoji dítěte. Pohyby dítěte jsou dokonalejší, zdokonaluje se výslovnost, rozšiřuje slovní zásoba, objevují se již podřadná souvětí a vzrůstá jeho zájem o poslech krátkých příběhů. Předškolní děti rády mluví, dokáží užívat řeči k řízení vlastního chování, kolem pátého roku se dovedou řídit podle vnitřní řeči. Kognitivní vývoj předškolního dítěte charakterizuje podle Piageta názorné myšlení. Myšlení závisí na vnímání. Dítě je schopno usuzovat, vyvozovat závěry v závislosti na vnímání, zvláště zrakovém. Myšlení na tomto vývojovém stupni se řídí plně názorným poznáním, a ne logickými operacemi. Jedná se tedy o předoperační myšlení.

Předškolní věk je především obdobím rozvoje her. Mezi oblíbené hry tohoto věku patří hry pohybové, konstruktivní, námětové, hraní rolí, napodobovací. Na počátku období jsou to hry paralelní, které se postupem věku mění na kooperativní. Vztahy děti mezi sebou mají krátkodobé, nestálé, střídají kamarády dle situací. Rýsují se rozdíly v mužských a ženských rolích. Děti tohoto věku rády pracují a pomáhají dospělým. Osvojují si normy chování podle nejbližších vzorů včetně norem negativních. Morální vývoj závisí na způsobu výchovy, zvláště v emočním klimatu rodiny.

Podle Eriksona je předškolní období obdobím iniciativy, kdy se aktivita u zdravého dítěte rozvíjí v mnoha formách a aspektech především při hrách, v komunikaci s vrstevníky i dospělými, v pohybech, řeči a myšlení. Při tom se jeho aktivita a iniciativa reguluje tak, aby nenarušovala normy soužití a byla účelná. Dítě začíná regulovat své chování podle norem, dochází k přechodu od regulace zvenčí k autoregulaci. Za nepříznivých podmínek, zejména při absenci kladného emočního vztahu dospělého k dítěti a při extrémně silném řízení se aktivita a iniciativa dítěte tlumí.

Předškolní věk je považován za velmi důležitý pro vývoj osobnosti. Podle některých odborníků se právě v tomto věku formuje charakter a proto je nezbytné vývoji a výchově dítěte do šesti let věnovat značnou pozornost. Důležitý je též kognitivní vývoj před vstupem do školy. U dětí, které mají ve škole prospěchové obtíže, se opakovaně zjišťuje, že měly zhoršené podmínky v předchozím vývoji. Tyto nedostatky je vhodné vyrovnávat zvýšenou péčí v předškolním věku preventivními programy v mateřských školách. Děti zde mají možnost sociální interakce a komunikace s vrstevníky, což umožňuje snadnější zařazení do školní třídy. Dobře fungující mateřská škola respektuje individualitu dětí, podporuje dětské hry a spontánnost. Při vhodném výchovném vedení učitelkou je u dětí rozvíjeno myšlení, vnímání, pozornost, řeč a další schopnosti a dovednosti dítěte, které se zároveň učí soustředit na činnost ve skupině dětí pod vedením dospělého (Čáp, Mareš 2007, s. 226-228).

„Poslední rok před nástupem do školy je pobyt v mateřské škole považován za natolik důležitý, že zákon ukládá obcím povinnost zajistit pro dítě místo v mateřské škole“ (Pešová, Šamalík 2006, s. 48).

Vývoj osobnosti dítěte v předškolním věku můžeme přehledně rozdělit na vývoj základních schopností a dovedností, vývoj kognitivní, vývoj emocionální a sociální.

1.5.2 Vývoj základních schopností a dovedností

Mezi základní schopnosti a dovednosti patří stále se zdokonalující **motorický vývoj**, kdy se zlepšuje koordinace pohybů, jež jsou hbitější a elegantnější. Dítě je daleko zručnější v sebeobslužných dovednostech a svou zručnost si dále cvičí při hrách s drobným materiálem a v kresbě. Zde se odráží jeho rozumové chápání světa.

Rovněž **řeč** se v předškolním věku značně zdokonaluje. Během čtvrtého a pátého roku vymizí „dětská patlavost“ buď zcela, nebo zůstává pouze v rudimentech

(ve zbytcích). Před začátkem školní docházky by řeč měla být dokonalá či s drobnými vadami výslovnosti, které se za logopedické podpory většinou upraví. Pokroky jsou patrné i ve větné stavbě, roste zájem o komunikaci, kdy dítě dovede již delší dobu naslouchat, zpravidla již umí reprodukovat jednoduchou říkanku či básničku, zazpívat písničku. V tomto období dítě vůbec rádo hodně povídá. Vývoj řeči napomáhá i růstu poznatků o sobě a okolním světě. Dítě zná své jméno, umí na dotaz udat pohlaví své i jiných osob, správně jmenuje a označuje základní barvy. Řeč začíná účinně užívat k regulaci svého chování. Ponejprv tak, že si nahlas opakuje slovní instrukce, později už bez hlasitého vyjadřování používá své „vnitřní řeči“.

Koncem tohoto období dítě zřetelněji vyrůstá z rámce rodiny, nachází nové vztahy mimo důvěrně známé rodinné prostředí. Rozšiřuje se jeho časová perspektiva a potřeba vykonávat nějakou práci. Dítě rádo pomáhá s drobnými domácími pracemi a plní drobné úkoly (Langmeier, Krejčířová 1998, s. 84-86).

1.5.3 Vývoj kognitivních procesů

Pro orientaci dítěte v okolním světě je základem vývoj kognitivních (poznávacích) procesů. Stav vývoje poznávacích procesů souvisí s připraveností dítěte na školu, v jejímž rámci počítá učitel s tím, že dítě je schopno plnit požadavky učebních osnov a standardů, které jsou kladeny na jeho osobnost v počátcích vyučování. Poznávací procesy se v předškolním věku vyznačují typickými rysy.

Podle Housarové a Michalové (2002a) je pro dítě předškolního věku nejdůležitější oblastí ze všech poznávacích procesů **vnímání**. Činnosti receptorů, které jsou do vnímání zapojeny, se zdokonalují, zjemňují a zpřesňují. Dítě je schopno vnímat známé věci analyticko-synteticky, zatímco věci méně známé vnímá naopak mechanicky a schematicky. Vývoj vnímání předškoláka přispívá k tomu, že schematické vnímání se intenzivně mění v analyticko-syntetické.

Pro **zrakové vnímání** je v tomto období typická nepřesnost a slabá ostrost vjemů. Zvláště u vzdálenějších předmětů dělá dětem potíže odhadnout velikost a proporce. Obrázky nakreslené perspektivně dítě vnímá jako plošné, dvojrozměrné, nevnímá jejich hloubku. Vnímání barev včetně odstínů je u šestiletého dítěte již vyvinuto.

Sluchové vnímání se zdokonaluje, mění se jeho rozsah a intenzita. Stále jemnější je analýza zvuků. Toto zlepšování umožňuje dítěti rozlišovat barvu, sílu

a výšku tónů. Dítě dobře vnímá lidskou řeč, což je nezbytné pro rozvoj správné výslovnosti, intonace a hlasové modulace.

Potíže dítěti v předškolním věku přináší **vnímání času**. Správné vnímání času je podmíněno stupněm rozvoje abstraktního myšlení, které se postupem věku zdokonaluje. Předškolní dítě ještě není schopno postřehnout reálně časové úseky a má tendenci je přeceňovat.

Plánovité a cílevědomé vnímání označujeme jako **pozornost**. Je to schopnost soustředit se na určitou práci, vydržet v klidu. Udržet pozornost je důležitým předpokladem pro zvládání požadavků školy. Pro předškoláka je typická mimovolná, neúmyslná pozornost, zaměřená na silné a atraktivní podněty. Ke konci předškolního období se však již začínají objevovat počátky pozornosti úmyslné, která je důležitá pro úspěšný vstup do školy, kdy by mělo být dítě již schopno ovládat své chování. Zde hovoříme o tzv. autoregulačních mechanismech, které je potřeba posilovat již v předškolním věku (Housarová, Michalová 2002b).

Paměť předškoláka se intenzivně rozvíjí a jejím typickým znakem je emotivnost. Z počátku je paměť bezděčná, teprve později, zhruba ve druhé polovině předškolního období, se objevují náznaky paměti úmyslné. Z počátku převažuje paměť krátkodobá, ke konci předškolního období má paměť již dlouhodobý charakter. Mechanická paměť převládá nad logickou, protože dítě nedokáže ještě proniknout do podstaty věcí a unikají mu logické souvislosti. Velmi intenzivně se rozvíjí její kapacita a trvalost. U předškoláka se často setkáváme s lepším vybavováním zapamatovaného poznatku až po určité době než po bezprostředním vštípení (Housarová, Michalová 2002a).

Myšlení je v počátku předškolního věku na úrovni předpojmové (symbolické), kolem čtvrtého roku se z této úrovně dostává na úroveň myšlení názorného (intuitivního). Dítě začíná uvažovat v celostních pojmech, které vznikají na základě vystižení podstatných podobností, jeho úsudky jsou však stále vázány na tom, co vidí či vidělo, tedy na vizuálním tvaru. Myšlení dosud nepostupuje podle logických operací, je tedy předoperační. Symbolické i předoperační myšlení je stále úzce vázáno na činnost dítěte a je v tomto smyslu egocentrické, antropomorfické (všechno polidšťuje), magické (mění fakta podle vlastního přání) a artificialistické (všechno se „dělá“) (Langmeier, Krejčířová 1998, s. 86-89).

Řeč je velmi složitou, integrativní činností dítěte předškolního věku. Zatím co v prvních letech života dítěte docházelo především ke kvantitativnímu růstu,

v předškolním věku dochází zejména ke kvalitativním změnám. Jazyková dovednost se u předškoláka zdokonaluje, aktivizuje se slovní zásoba v pasivní i aktivní rovině, zpřesňují se výslovnost. Dítě jistěji užívá gramatická pravidla, obsahová složka řeči nabývá na stále větším významu (Housarová., Michalová 2002b).

1.5.4 Emoční vývoj a socializace

V předškolním období hraje nejdůležitější roli rodina, která zajišťuje primární socializaci dítěte. Podle Langmeiera a Krejčířové (1998, s. 89-91) zahrnuje socializační proces tři vývojové aspekty: vývoj sociální reaktivity, vývoj sociálních kontrol a hodnotové orientace a osvojení sociálních rolí.

Vývoj sociální kreativity je utváření emočních vztahů k lidem v blízkém i vzdálenějším společenském okolí. Další nezbytností správného emocionálního vývoje je vývoj sociálních kontrol a hodnotové orientace. V tomto věku se již objevují počátky sebekontroly. Základy sebepojetí jsou již utvořeny z batolecího věku a v předškolním období se rozvíjejí. Sebehodnocení je v tomto věku vysoké, nestabilní a hodně závislé na aktuální situaci. V předškolním věku pozitivně koreluje především s jistotou ve vztazích s rodiči. Jedná se o vytváření norem a přijímání těchto norem za své. Důležitost je přikládána také osvojování sociálních rolí, tzn. takových vzorců chování a postojů, které jsou od jedince očekávány ostatními členy společnosti, a to vzhledem k jejich věku, pohlaví a společenskému postavení. Předškolní období ve vztahu k socializaci může být považováno za kritické, zejména pokud se jedná o osvojování sociálních kontrol a rolí.

Porozumění myšlení a cítění druhých v celém předškolním věku rychle narůstá a odráží se v rozvoji symbolických her, v zájmech o příběhy a pohádky, ale i ve schopnostech žertovat a rozumět humoru. Od předškolního věku hraje humor ve vztazích dítěte velmi důležitou roli, i když je dnes spíše podceňován.

Významná role v socializačním procesu připadá hře. U předškoláka dochází k výraznému posunu ve hře, začíná převažovat hra společná - asociativní a hra kooperativní. Ve hře dochází k rozdělování rolí a diferenciaci role mužské a ženské. Hra má všestranný charakter a je dominantou předškolního věku. (Langmeier, Krejčířová 1998, s. 89-100).

Podle Opravilové (2004, s. 7) je hra cestou k pochopení všeobecně lidského vztahu k předmětům a zacházení s nimi. Je jednou ze základních psychických potřeb. Do hry dítě promítá své touhy a přání, myšlenky, které souvisejí s poznáváním světa.

Její podstata je založena na možnostech dítěte, podporuje jeho psychickou rovnováhu, přináší mu klid a vyrovnanost a zároveň ověřuje jeho schopnosti něco vyřešit a vykonat. Zpřesňuje jeho vědomosti, rozvíjí dovednosti a obohacuje komunikaci a sociální vazby dítěte.

Vágnerová (2007, s. 92, 93) říká, že předškolní věk je třeba chápat jako období přípravy na život ve společnosti ze širšího hlediska než je příprava dítěte na vstup do školy. První institucí, s níž se dítě setkává a jejímž prostřednictvím vstupuje do společnosti jako samostatný jedinec, je mateřská škola. Dítě zde není v soukromém prostředí rodiny, která mu dosud poskytovala pocit jistoty a bezpečí. Většinou v mateřské škole se dítě prvně setkává s vrstevníky jako rovnocennou skupinou. Postupné začleňování do této skupiny poskytuje dítěti užitečnou zkušenost, která přispívá k další diferenciaci vztahů a chování k dětem a dospělým i k potřebnému sociálnímu osamostatňování. Přestože mateřská škola neklade na dítě tak vysoké nároky jako škola základní, musí se dítě jejím požadavkům přizpůsobit a tak si osvojit další sociální dovednosti.

Podle Michalové (2008, s. 5) jsou lidé současné generace provázeni ve svém životě třemi důležitými aspekty, které v minulosti absentovaly. Je to potřeba ovládat multimediální systémy pro získávání informací, potřeba ovládat cizí jazyky a potřeba otevření se světu. Naplnění těchto potřeb bývá nesnadné pro lidi trpícími tzv. poruchami učení, neboť postihuje oblast výkonnosti, jež je základem vzdělávacího procesu.

1.6 Prevence specifických poruch učení v předškolním věku

„Předcházet specifickým poruchám učení znamená nejen předcházet výukovým obtížím, ale i jejich negativním následkům, jako je ztráta motivace k učení, později k nesystematickým vědomostem s velkými mezerami ve výuce, nepochopení nové látky. Znamená to i předcházet poruchám koncentrace, poruchám chování a neurotickým obtížím dítěte“ (Pokorná 2001, s. 232).

1.6.1 Rizikové faktory u dítěte v předškolním věku

Některé projevy, které by později mohly znamenat rizikové faktory specifických poruch učení, můžeme zaznamenat již u dítěte předškolního věku.

Švingalová (2003, s. 57) uvádí jako rizikové tyto faktory:

- diagnózu syndromu ADD, ADHD,

- pohybovou neobratnost, problémy v hrubé i jemné motorice, včetně grafomotoriky a senzomotorické koordinaci,
- nevyhraněnou nebo zkříženou lateralitu,
- poruchy řeči, mezi něž řadíme i mnohočetnou dyslálii a opožděný vývoj řeči,
- dílčí oslabení výkonu ve vnímání.

Pokud jsou výše uvedená rizika minimalizována již před nástupem do školy, lze předejít rozvoji specifických poruch učení nebo alespoň zmírnit obtíže ve školních výkonech a tak předejít školní neúspěšnosti dítěte.

V předškolním období mluvíme o deficitech v dílčích funkcích, které dítě potřebuje při osvojování čtení, psaní a počítání. K odhalení těchto deficitů může přispět využívání některých diagnostických metod. Jednou z takových metod je „**Metoda k zjištění deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku**“ rakouské psycholožky Brigitte Sindelarové, kterou popsala ve své publikaci „**Předcházíme poruchám učení**“. Cílem této metody je detailně postihnout úroveň percepčních a kognitivních funkcí a na základě těchto zjištění sestavit individuální plán cvičení rozvíjející funkce, u nichž byl shledán deficit. Za hlavní dílčí funkce, které postihuje diagnosticky i reedukačně metoda Sindelarové (1996) jsou považovány:

- diferenciací figury a pozadí a zaměření pozornosti,
- optická a akustická diferenciací a členění jako funkce vnímání,
- funkce intermodálního kódování,
- optická, akustická a intermodální krátkodobá a dlouhodobá paměť,
- serialita, na které je vybudována schopnost anticipace,
- vnímání schématu těla a orientace v prostoru (Švingalová 2003, s. 57, 58).

Jak již bylo dříve řečeno, je předškolní věk jedním z nejdůležitějších období pro děti s možnými poruchami učení. Nesmírně důležité je podle Zelinkové (2008, s. 78) naslouchání řeči dítěte. U některých dětí je řeč nesrozumitelná vlivem nesprávné artikulace, což může být projevem nedostatečného sluchového rozlišování. Na úrovni sluchového vnímání a výslovnosti závisí úspěšnost nácvičení čtení a psaní. Rovněž opožděný vývoj řeči dítěte, stejně jako jeho případně snížená citlivost pro rýmy, či nezáměr o říkadla, písničky a zpěv, mohou být ukazateli budoucí poruchy učení, tzv. dyslexie.

Obtíže v oblasti řeči se častěji projevují u chlapců než u dívek. Většinou se špatně orientují, mají problémy při určování pravé a levé ruky, při činnostech mají

dosud nevyhraněnou lateralitu. Jsou nesoustředěné, zlobí a zároveň jsou snadno unavitelné. Uvedené projevy mohou mít různé příčiny a nemusí vždy znamenat poruchy učení. V různé míře a kombinaci tyto zvláštnosti signalizují opožděný psychomotorický vývoj, opoždění ve vývoji řeči, vliv nepodnětného rodinného prostředí a další obtíže. Zároveň však mírné odchylky od běžného vývoje nemusí ještě znamenat nic. Jsou projevem variability vývoje. V každém případě je třeba těmto dětem věnovat pozornost.

Stanovení diagnózy specifických poruch učení v předškolním věku není možné, protože se dítě ještě nezačalo učit. Pro stanovení diagnózy je rozdílná doba dozrávání centrální nervové soustavy. Některé dítě dozrává později a jeho projevy mohou připomínat obtíže vyskytující se u dyslexií, dysgrafií.

Ovlivnitelnost centrální nervové soustavy v předškolním věku dává velkou naději poruchám předcházet. Mozek se vyvíjí v interakci s vnějším prostředím a je lepší stimulovat rozvoj nervové soustavy než argumentovat vrozeným nebo zděděným postižením. Je tedy lépe dítě rozvíjet než přidělovat diagnózu. Z uvedených důvodů se mezi profesionály používá označení „rizikové dítě“, než dítě ohrožené poruchami učení (Zelinková 2001, s. 112).

Na základě pozorování zjišťujeme, ve kterých oblastech je vývoj dítěte opožděn, a na základě diagnostiky pak můžeme vypracovat stimulační program zaměřený na odstranění vývojových opoždění.

Výzkumy potvrzují, že čím dříve na dítě cíleně působíme, tím vyšší je pravděpodobnost úspěchu. Do speciálních reedukačních programů jsou zařazovány cvičení paměti, cvičení fonematického uvědomění, rýmování, rytimizace, motorická a grafomotorická cvičení, orientace v prostoru a práce s tělesným schématem.

Pedagogové mateřských škol by měli mít na zřeteli **souhrn diagnostických kritérií** a pracovat s nimi, jelikož včasné podchycení některé nerovnoměrnosti ve vývoji a s tím související včasná podpora, je zvláště v předškolním věku velmi důležitá. Je to šance pro děti, aby si z mateřských škol odnesly tu největší devizu, kterou v následujících letech školní docházky mohou dobře zúročit. U předškolního dítěte se zaměřujeme na následující roviny:

- **Rovina biologická:** genetické zatížení v rodině v oblasti řeči a čtení, problémy v těhotenství a kolem porodu, zdravotní problémy dítěte vyplývající z anamnézy a období narození, kdy jsou více ohrožené děti narozené v květnu až srpnu.

- **Rovina kognitivní** (poznávacích procesů): deficit ve vývoji jemné a hrubé motoriky, opožděný vývoj řeči, poruchy procesu automatizace, slabá krátkodobá verbální paměť, obtíže při opakování nesmyslných slov.
- **Rovina behaviorální** (chování dítěte): porucha koncentrace pozornosti, podrážděnost, časté vyhýbání se určitým aktivitám (Zelinková 2003, s. 188, 189).

Podle Bartoňové (2004, s. 128) patří ke včasnému odhalení poruchy rovněž včasná podpora. Depistáž dětí s obtížemi je možné provádět až po nástupu školní docházky, avšak ještě před nástupem dítěte do školy lze provádět primární prevenci specifických poruch učení, která přispívá k podpoře jeho psychického zdraví. Cílená prevence znamená dělat s dítětem přiměřené aktivity k jeho celkovému výchovně-vzdělávacímu rozvoji, odpovídající fyzickému věku a individuálním zvláštnostem. K těmto aktivitám patří příprava dítěte na čtení a psaní. Důležitá je hravá forma a přitažlivá motivace. Je třeba brát na zřetel principy soustavnosti, trvalosti, přiměřenosti, postupnost, emocionálnosti a jednotnosti ve výchovném působení. Pracujeme v prostředí plné pohody, klidu, nezapomínáme na povzbuzení a pochvalu. Vybíráme aktivity a hry zaměřené na:

- **Smyslové vnímání:** do této oblasti patří např. rozvíjení zrakového vnímání zaměřené na zrakovou analýzu a syntézu, zrakovou paměť. Rozvoj sluchového vnímání se zaměřuje na fonemický sluch, diferenciaci zvuku, sluchovou paměť. Nemalou roli hraje také rozvoj hmatového vnímání.
- **Myšlení a řeč:** rozvíjíme řeč, vedeme ke správné výslovnosti, podporujeme radost z komunikace a souvislé vyjadřování, obohacujeme slovní zásobu. Podporujeme myšlenkové operace.
- **Časoprostorovou orientaci:** učíme děti orientovat se podle základních prostorových pojmů. Vedeme dítě k manipulaci s předměty, zakreslování dle diktátu. Seznamujeme s časovými pojmy dnes, zítra, včera, s orientací v týdnu, měsících a roce. K orientaci na vlastním těle patří pojmy vpravo, vlevo. Orientovat se v prostředí patří k další náplni aktivit.
- **Pozornost a paměť:** vhodnou motivací posilujeme pozornost a soustředěnost na určitou činnost, podporujeme paměť různými druhy činností.
- **Motorické schopnosti:** pro zdárný průběh budoucího psaní je třeba, aby dítě mělo dostatečně uvolněnou ruku, a to vhodnými uvolňovacími cviky celé hrubé

motoriky, přes cviky střední motoriky po cviky jemné motoriky, spolupráce oka a ruky. K motorickým dovednostem patří koordinace pohybů celého těla, motorika mluvidel, mimiky a správné dýchání. Finální dovedností v této oblasti je dobře rozvinutá grafomotorika.

- **Matematické schopnosti:** v této oblasti je třeba důsledně dbát na postupnou návaznost od nejjednoduššího k nejsložitějšímu. Nenásilnou formou dítě vedeme k jednoduchým matematickým manipulacím a aktivitám.

V našich podmínkách se problematikou prevence specifických poruch učení zabývá Kucharská a Švancarová, jejichž publikace **Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky** obsahuje standardizovaný test, který je zaměřen na diagnostiku a reedukaci oblastí: sluchového a zrakového vnímání, paměti, artikulační obratnosti, úrovně jemné motoriky a tvorby rýmu, a je určen nejen pro rané školáky, ale i pro děti před vstupem do školy.

Při vytváření testu využily autorky zkušeností s některými zkouškami a testy používanými k diagnostice specifických poruch učení, např.: Zkouška sluchového rozlišování Wepman-Matějčka, Moselyové Zkouška sluchové analýzy, Edfeldtův Reverzní test, Vývojový test zrakového vnímání Frostigové, Kern-Jiráskův Orientační test školní zralosti (Švingalová 2003, s. 60).

1.7 Odklad školní docházky

Již více než dvacet let přibývá, odkladů školní docházky. Podle Šrámkové (2005, s. 7), se odložený nástup do školy stává v posledních letech téměř normou. Přitom u některých rodičů rozhodují především praktická hlediska (např. maminka je na mateřské dovolené s mladším sourozencem). Většina odkladů je však z mnohem reálnějších důvodů. Jedním z nich je dosažení šestých narozenin dítěte o prázdninách. Žáčková a Jucovičová (2000, s. 3) zdůrazňují, že děti narozené v letních měsících jsou daleko více ohroženy neúspěchem na začátku školní docházky především pro to, že se v první třídě sejdou s dětmi téměř sedmiletými, narozenými v podzimních měsících a i s dětmi více než sedmiletými, po již uskutečněném odkladu školní docházky.

Dalším „*důvodem přibývajících odkladů je příliš náročná první třída. Do února bychom v poradnách mohli pouze vyšetřovat prvňáky, kteří rychlému tempu prostě nestačí*“ (Matějček in Šrámková 2005, s. 7, 8). Často jde o děti, které by nárokům školy rozumově stačily, ale nestačily by striktnímu školnímu režimu a rychlému tempu.

Výsledkem v těchto případech pak bývá vleklá únava či banální nemoci, které malý školák zažívá mnohem častěji než v mateřské škole. Nikdo se tedy nemůže divit rodičům, že své dítě „chrání“ odkladem školní docházky (Šrámková 2005, s. 8).

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.2, zahrnuje školní zralost tři složky: tělesnou, kognitivní a emoční. Podle autorek Žáčkové a Jucovičové (2000, s. 2-4) zahrnuje několik rovin:

- zralost fyzická, tělesná, která zahrnuje i zdravotní stav a již posuzuje většinou dětský lékař,
- zralost psychická, jež zahrnuje vyspělost rozumovou, řečovou, vizuomotorické koordinace, citovou a emocionální,
- zralost sociální, zahrnující schopnost delšího odloučení od rodiny, oddálení vyplnění svých přání, schopnost unést i neúspěch.

U dětí výrazně školsky nezralých ve více než jedné rovině bývá pak realizováno odložení školní docházky. Neúspěchem na začátku školní docházky mohou být ohroženy i děti zvýšeně neklidné, impulzivní, děti s aktuálními emočními problémy (např. rozvod rodičů), ale i děti přecitlivělé, úzkostné, deprivované či vyrůstající v nepodnětném prostředí.

Rozhodování o odkladu školní docházky by nemělo být pouze formální, ale mělo by vycházet z výsledků odborného vyšetření a na základě porady rodičů s odborníky.

1.7.1 Žádost o odklad školní docházky

O odklad školní docházky vždy žádá zákonný zástupce dítěte. Na základě jeho písemné žádosti rozhoduje o OŠD o 1 rok ředitel školy. Podkladem pro toto rozhodnutí je doporučení odborného pracoviště, které provede diagnostiku školní zralosti. Nejčastěji to bývá pedagogicko-psychologická poradna nebo speciálně pedagogické centrum a pediatr nebo klinický psycholog. Poradna „zjišťuje pedagogicko-psychologickou připravenost žáků na povinnou školní docházku a vydává o ní zprávu; doporučuje zákonným zástupcům a řediteli školy návrhy podpůrných nebo vyrovnávacích opatření, zařazení do vzdělávacího programu přizpůsobeného vzdělávacím potřebám žáka, případně zařazení do školy a třídy odpovídající vzdělávacím potřebám žáka; spolupracuje při přijímání žáků do škol; provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,“ (Vyhláška č. 116/2011 Sb. § 5, odst. 3., písm. a).

Podmínky pro OŠD upravuje již výše zmiňovaný zákon č. 561/2004 Sb. v § 37. Dále nám týž zákon v § 116 (s. 4868) říká, co vše školská poradenská zařízení pro děti zajišťují: „Školská poradenská zařízení zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, zdravotnickými zařízeními, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.“

Úspěšnému řešení otázky školní zralosti mohou napomoci učitelky mateřských škol. Právě ony často mohou upozornit rodiče, že jejichž dítě v některé sledované oblasti vykazuje známky vývojových deficitů. Proto je nutné, aby pracovaly na rozvoji dovedností pedagogické diagnostiky. I v případě, že o odklad školní docházky žádají rodiče z důvodů „prodloužení dětství“, mohou na ně působit a vysvětlovat, že může dojít k promeškání doby, kdy je dítě „nastaveno“ na přijímání nové zkušenosti ve škole a tím i ke ztrátě motivace.

Stejně důležitou úlohu mají učitelky MŠ při harmonizaci a stimulaci vývoje u dětí s odkladem školní docházky. Starají se o vytváření metodických materiálů či informují rodiče o možnostech pedagogické terapie na konci předškolního věku. Speciálním tréninkem lze podpořit dozrávání jednotlivých funkcí a tím snížit riziko vzniku specifických poruch učení (Kucharská 1999).

2 Praktická část

Nástup do první třídy základní školy je velmi významným krokem v životě každého dítěte. Jedním z hlavních úkolů mateřské školy je dítě na tento krok nejenom připravit, ale i díky včasnému odhalení nezralosti a nepřípravenosti dítěte na školu předcházet jeho školnímu neúspěchu.

2.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je popsat a charakterizovat problematiku školní zralosti a zjistit nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky.

2.2 Předpoklady

1. Předpokládáme, že jednou z příčin odkladu školní docházky jsou narušené komunikační schopnosti.
2. Předpokládáme, že jedním z důvodů odkladu školní docházky je sociální nezralost dětí.
3. Předpokládáme, že nejčastějším důvodem odkladu školní docházky je opožděný vývoj dítěte.

2.3 Použité metody

Při zpracování bakalářské práce byly využity následující metody: dotazník, rozhovor, pozorování, studium dokumentů a studium odborné literatury.

2.4 Popis zkoumaného vzorku

Výzkumný soubor tvořilo 15 respondentek z řad učitelek čtyř vybraných mateřských škol v okrese Jablonec nad Nisou a 27 respondentů z řad rodičů budoucích prvňáčků z týchž předškolních zařízení. Každý z respondentů měl k dispozici vlastní dotazník. Dotazníky jsem do škol osobně doručila a požádala ředitelky oslovených mateřských škol, aby je předaly k vyplnění učitelkám dané školy a rodičům dětí, které by měly v příštím školním roce nastoupit povinnou školní docházku. Dotazníků bylo 15 pro učitelky MŠ a 30 pro rodiče budoucích prvňáčků. Vyplněné dotazníky jsem si rovněž vyzvedla osobně.

Dále jsem k výzkumu připojila pedagogickou diagnostiku a individuální vzdělávací plán pro 6 ti letého chlapce z MŠ, kde pracuji, a zjištění deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku u 6,5 letého chlapce z téže MŠ.

2.5 Vyhodnocení dotazníku pro učitelky MŠ

Do čtyř mateřských škol bylo dodáno 15 dotazníků pro učitelky MŠ a 15 dotazníků bylo vyplněno. Učitelky na dané otázky odpovídaly takto:

1. Jak významnou roli má podle Vás MŠ v přípravě dítěte na školu?

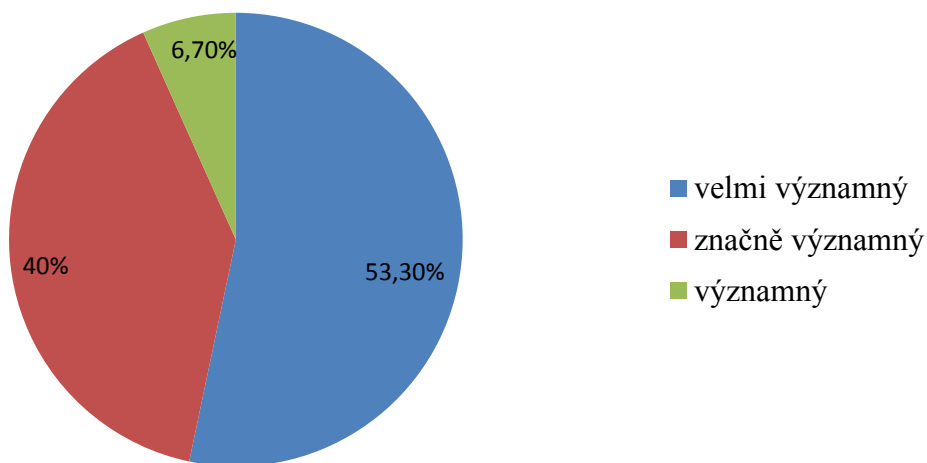
Učitelky hodnotily roli MŠ v přípravě dětí na školu pomocí stupnice od 1 do 5, přičemž stupeň č. 1 je určen pro velmi významnou roli MŠ, stupeň č. 2 je pro značně významnou roli, stupeň č. 3 je pro významnou roli, st. č. 4 je pro méně významnou roli a st. č. 5 je pro nejméně významnou roli MŠ. Z počtu 15 odpovědí náleží: st. 1 – 8 odp., st. 2 – 6 odp., st. 3 – 1 odp., st. 4 a 5 bez odpovědi.

Tab. 1: Významu MŠ při přípravě dítěte na vstup do ZŠ

Stupeň	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
1	8	53,3%
2	6	40,0%
3	1	6,7%
4	0	0%
5	0	0%
Celkem	15	100%

Z odpovědí vyplývá, že 53,3% učitelek se přiklání k velmi významné roli MŠ při přípravě dítěte na školu, 40% k značně významné roli a 6,7% k roli významné. Můžeme tedy říci, že význam MŠ při přípravě dítěte na školu je značný.

Graf 1: Význam MŠ při přípravě dítěte na vstup do ZŠ

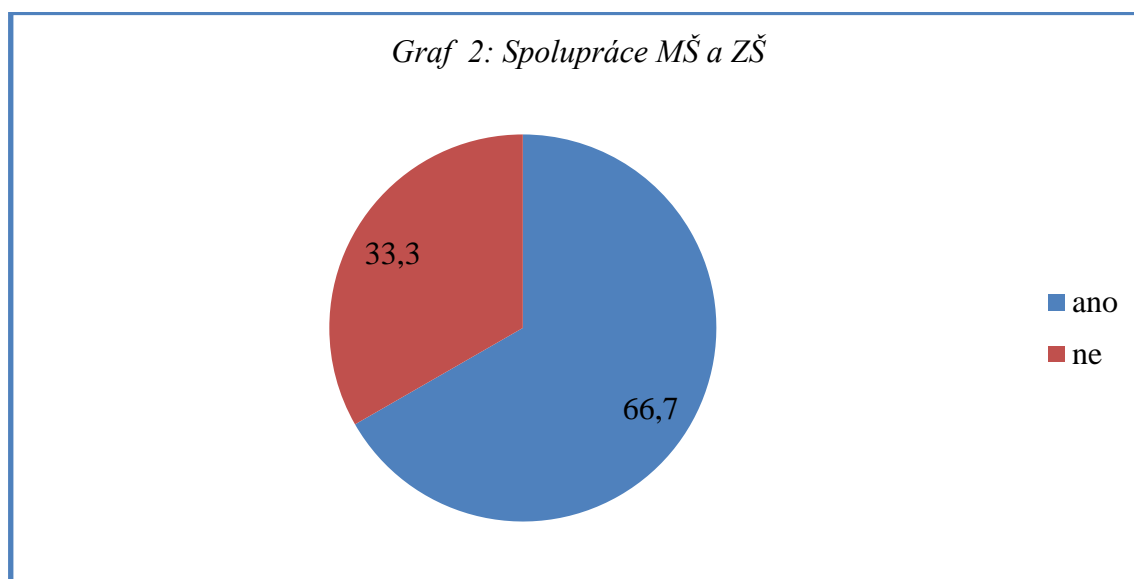
2. Spolupracuje Vaše MŠ s okolními ZŠ v oblasti školní zralosti a připravenosti?

Na otázku č. 2 odpovídaly respondentky takto: a) ano, spolupracujeme s okolními ZŠ – celkem 10 odpovědí; b) ne, nespolupracujeme – 5 odpovědí. K odpovědi „ano“ bylo uvedeno, že děti mateřských škol mají možnost navštěvovat kurz pro budoucí školáky „Předškolička“, účastnit se společně se školáky sportovních akcí či dílniček, pravidelně se účastní ukázkových hodin v prvních třídách.

Tab. 2: Spolupráce MŠ a ZŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	10	66,7%
Ne	5	33,3%
Celkem	15	100%

Z výsledků odpovědí vyplývá, že možnosti spolupráce se základními školami využívá 66,7% oslovených učitelek MŠ a 33,3% tuto možnost opomíjí.

3. Jak zaznamenáváte sledování a hodnocení rozvoje a učení dítěte v posledním roce předškolního vzdělávání?

U otázky č. 15 měly respondentky možnost výběru ze 4 forem odpovědí:

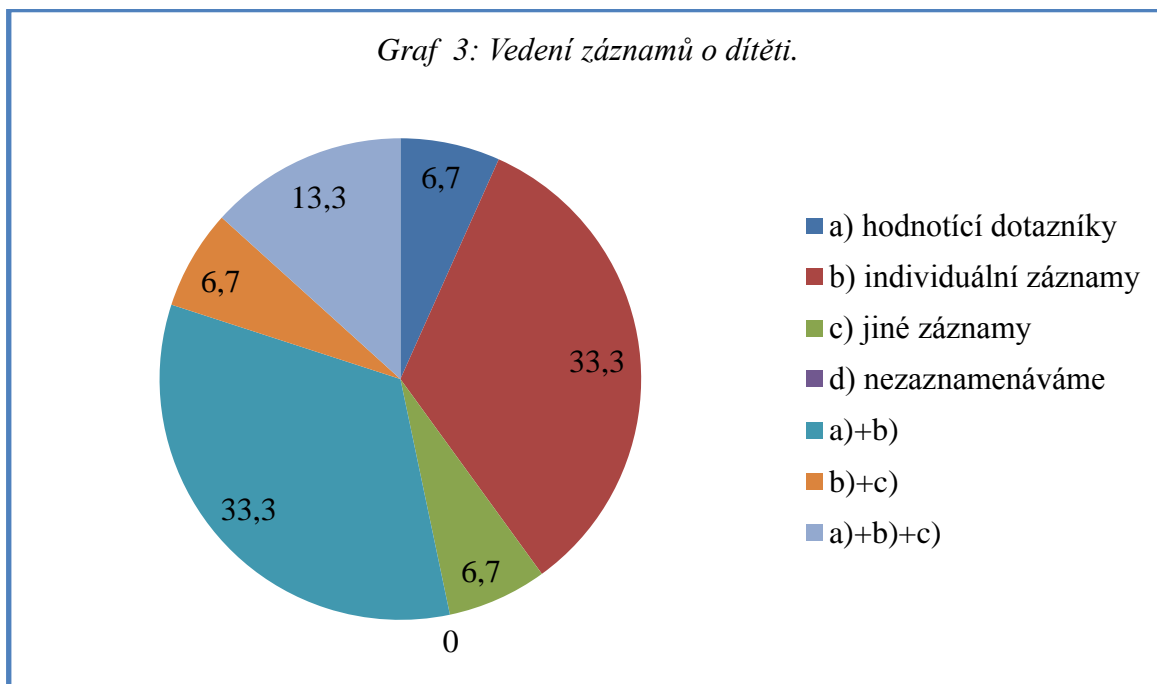
- a) hodnotící dotazníky,
- b) individuální záznamy učitelky o dítěti,
- c) jiné záznamy,
- d) nezaznamenáváme.

Odpovědi mohly kombinovat podle toho, jakou formu záznamu samy praktikují. Odpovídaly takto: a) 1 odpověď, b) 5 odpovědí, c) 0 odpovědí, d) 0 odpovědí, a)+b) 5 odpovědí, b)+c) 1 odpověď, a)+b)+c) 3 odpovědi. U odpovědi c) uváděly shodně jako jiný záznam „portfolio dítěte“.

Tab. 3: Vedení záznamů o dítěti

Forma záznamu	Počet	Vyjádřeno v %
a)	1	6,7%
b)	5	33,3%
c)	1	6,7%
d)	0	0%
a)+b)	5	33,3%
b)+c)	1	6,7%
a)+b)+c)	2	13,3%
Celkem	15	100%

Z výsledků odpovědí vyplývá, že všechny oslovené učitelky vedou záznamy o dětech. Z počtu 15 odpovědí 6,7% zaznamenává pouze do hodnotících dotazníků, 33,3% vede pouze individuální záznamy učitelky o dítěti, zbylých 60% respondentek záznamy kombinuje. 33,3% zaznamenává do hodnotících dotazníků a souběžně vede individuální záznamy, 6,7% vede individuální záznamy a portfolio dětí, 20% vede jak hodnotící dotazníky, tak individuální záznamy i portfolio dětí. Žádná respondentka ve své odpovědi neuvedla, že záznamy o dětech nevede.

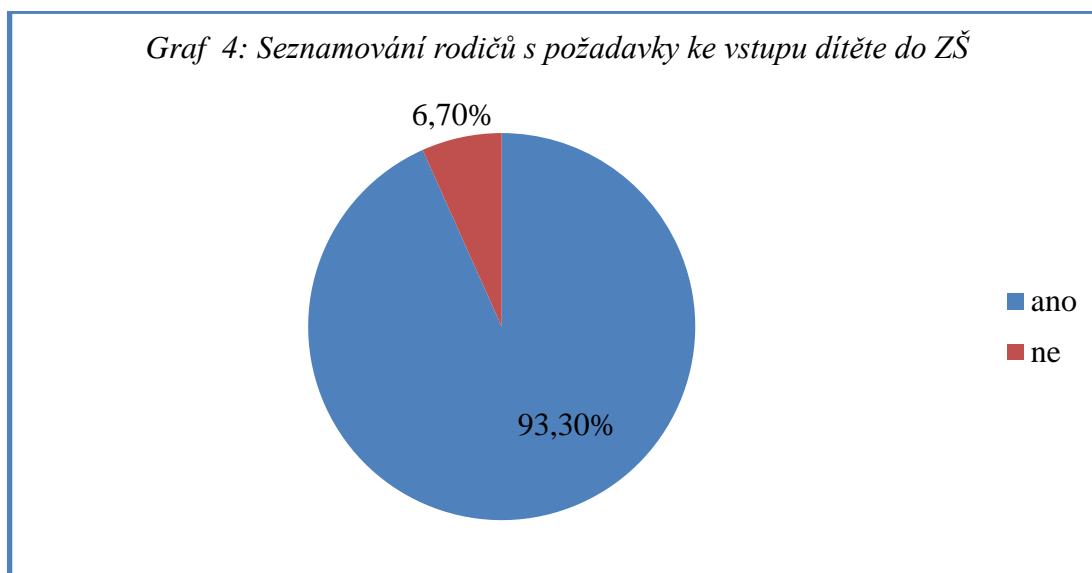
4. Seznamujete rodiče s požadavky, které jsou od dětí očekávány při vstupu do ZŠ?

Na otázku č. 4 odpovědělo 14 dotazovaných respondentek „Ano“ odpovědělo, z toho 5 informuje rodiče na třídních schůzkách a 9 příležitostně, individuálně, „Ne“ odpověděla jedna učitelka.

Tab. 4: seznamování rodičů s požadavky ke vstupu dítěte do ZŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	14	93,3%
Ne	1	6,7%
Celkem	15	100%

Výsledek odpovědí nám ukazuje, že 93,3% učitelek MŠ informuje rodiče o požadavcích, které jsou od dětí očekávány při vstupu do ZŠ, 6,7% učitelek s největší pravděpodobností nechává poskytnutí informací na jiných zdrojích.

5. Myslíte si, že je vhodné, aby dítě navštěvovalo MŠ alespoň jeden rok před nástupem do ZŠ?

Na otázku č. 5 odpovědělo všech 15 respondentek shodně: rozhodně ano

Tab. 5: Vhodnost absolvování MŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Rozhodně ano	15	100%
Celkem	15	100%

Z výsledků odpovědí vyplývá, že se všechny učitelky MŠ (100%) kloní k názoru, že děti mají rozhodně navštěvovat MŠ alespoň jeden rok před nástupem do školy.

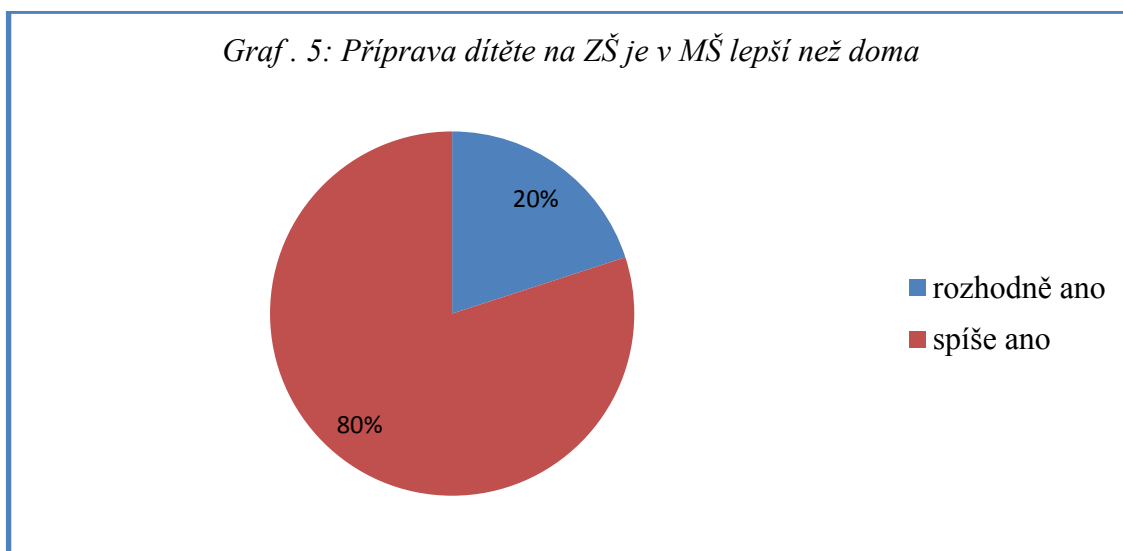
6. Myslíte si, že MŠ dokáže zajistit lepší připravenost dítěte na ZŠ, než rodiče doma?

Dotazované respondenty odpověděly na otázku č. 6 takto: 3 rozhodně ano, 12 spíše ano.

Tab. 6: Příprava dítěte na ZŠ je v MŠ lepší než doma

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Rozhodně ano	3	20%
Spíše ano	12	80%
Celkem	15	100%

Z odpovědí vyplývá, že 100% učitelek MŠ se kloní k názoru, že MŠ dovede zajistit lepší připravenost dětí ke vstupu do školy, než rodiče doma. Z toho 20% odpovědělo rozhodně ano, 80% spíše ano.

7. Myslíte si, že rodiče přenechávají cílenou předškolní přípravu svého dítěte na MŠ?

V otázce č. 7 odpovědělo 5 dotazovaných učitelek rozhodně ano, 10 spíše ano. V dalších nabízených možnostech (rozhodně ne, spíše ne) nebyly nezaznamenány žádné odpovědi.

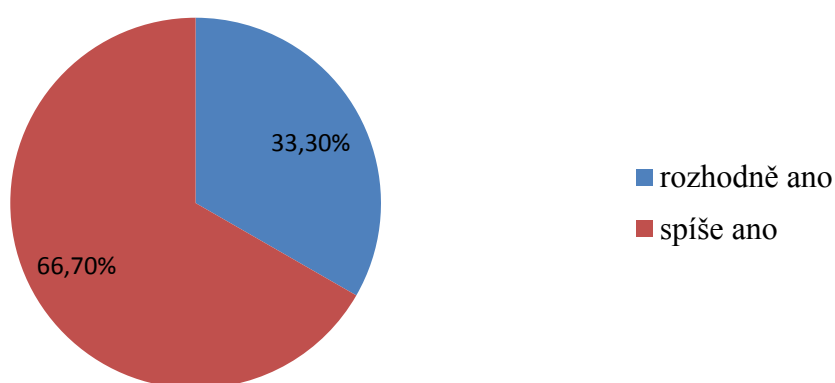

Tab. 7: Přenechávají-li rodiče cílenou předškolní přípravu na MŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Rozhodně ano	5	33,3%
Spíše ano	10	66,7%
Celkem	15	100%

Z výsledků vyplývá, že všechny učitelky MŠ se kloní k názoru, že předškolní přípravu dětí nechávají rodiče z velké části na mateřské škole.

Graf 6: Přenechávají-li rodiče cílenou předškolní přípravu na MŠ

8. Pokud jste odpověděli v otázce č. 7 a) nebo b), je to z důvodu?

Respondentky vybíraly ze 3 možností: pracovní vytíženost rodičů – 6 odp., dostačující předškolní péči v MŠ – 5 odp., nezájem rodičů o tuto problematiku – 4 odpovědi.

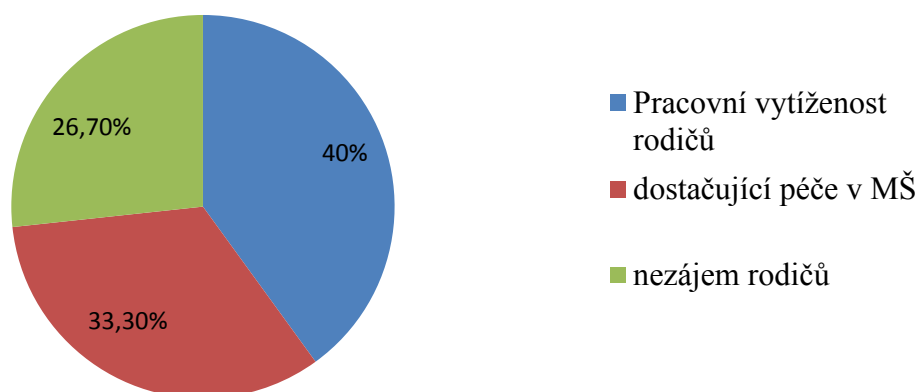
Tab. 8: Důvody přenechávání předškolní přípravy na MŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Prac. vytíženost rodičů	6	40%
Dostačující péče v MŠ	5	33,3%
Nezájem rodičů	4	26,7%
Celkem	15	100%

Podle výsledků odpovědí se 40% učitelek MŠ kloní k názoru, že důvodem nízkého zájmu rodičů o domácí cílenou přípravu dítěte na školu je pracovní vytíženost rodičů,

33,3% uvedlo dostačující péči v MŠ a 26,7% nezájem rodičů o tuto problematiku.

Graf 7: Důvody přenechávání předškolní přípravy na MŠ

9. Zastáváte též názor, že je třeba, aby se na cílené přípravě dítěte na vstup do školy podíleli také rodiče? Svůj názor odůvodněte:

Všech 15 respondentek se shodlo na odpovědi „ano“. Odůvodnění odpovědi se však lišily. Uváděly:

- rodiče znají své dítě lépe, to je doma otevřenější,
- v MŠ je velký počet dětí ve třídě a není možno se každému plně individuálně věnovat,
- rodiče se učí spolupráci se školou, která pak přechází i do ZŠ, jednotnému vedení při přípravě, systematičnosti.

Tab. 9: Potřeba podílu rodičů na přípravě dítěte

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	15	100%
Ne	0	0%
Celkem	15	100%

Z výsledků je zřejmé, že všechny učitelky (100%) jsou toho názoru, že by se rodiče ve spolupráci s daným předškolním zařízením měli podílet na přípravě dítěte ke vstupu do ZŠ.

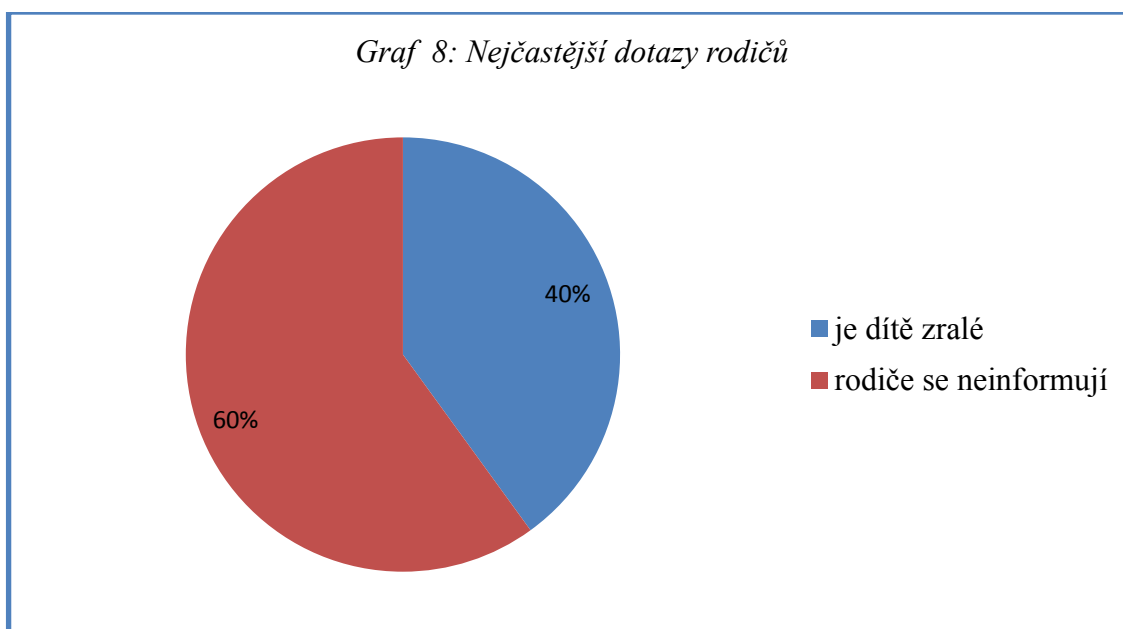
10. Jakou dostáváte nejčastější otázku od rodičů týkající se cílené předškolní přípravy jejich dítěte?

Na tuto otázku odpovědělo 6 respondentek, že nejčastějším dotazem rodičů je, zda je jejich dítě na vstup připravené, zda je do školy zralé. 9 odpovědí vyznělo, že se rodiče na připravenost svých dětí neinformují.

Tab. 10: Nejčastější dotazy rodičů

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Je do školy zralé?	6	40%
Rodiče se neinformují	9	60%
Celkem	15	100%

Z výsledků odpovědí se dovídáme, že se 40% rodičů informuje, zdaje jejich dítě na školu dostatečně zralé, 60% rodičů se na připravenost svých dětí neinformuje.

11. Jakou metodu pedagogické diagnostiky při diagnostice školní zralosti a připravenosti nejčastěji používáte?

Respondentky měly možnost vybírat z těchto metod pedagogické diagnostiky:

- pozorování,
- rozhovor,
- rozbor výsledků průběhu činnosti dítěte v MŠ,
- analýzu hry,
- standardizované testy.

K pedagogické diagnostice používají učitelky vesměs všechny nabízené metody a to takto: 1 pouze pozorování, 1 standardizované testy, 2 rozbor výsledků průběhu činnosti, samostatně rozhovor a analýzu hry neuvedla žádná z dotazovaných. 11 učitelek používá více metod diagnostiky: 2 – a)+c), 1 – a)+b)+c), 2 – a)+c)+d), 1 – a)+b)+c)+d), 5 – a)+b)+c)+d)+e).

Tab. 11: Využívané metody pedagogické diagnostiky

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
a)	1	6,7%
b)	0	0%
c)	2	13,4%
d)	0	0%
e)	1	6,7%
a)+c)	2	13,4%
a)+b)+c)	1	6,7%
a)+c)+d)	2	13,4%
a)+b)+c)+d)	1	6,7%
a)+b)+c)+d)+e)	5	33%
Celkem	15	100%

Výsledek odpovědí nám říká, že pouze 26,8% učitelek při své práci užívá pouze jednu z metod pedagogické diagnostiky a to: 6,7% pozorování, 13,4% rozbor výsledků průběhu činností dítěte v MŠ, 6,7% standardizované testy. Ostatních 73,2% dotazovaných respondentek užívá metody kombinovaně: a)+c) 13,4%, a)+b)+c) 6,7%, a)+c)+d) 13,4%, a)+b)+c)+d) 6,7%, a)+b)+c)+d)+e) 33%. Z tohoto šetření vyplývá, že nejčastěji je užívána kombinace všech nabízených diagnostických metod, nejčastěji užívanou metodou je pak rozbor výsledků průběhu činnosti dítěte v MŠ. Druhou nejčastěji užívanou metodou je pozorování.

12. Využíváte některé z těchto publikací při diagnostice školní zralosti a připravenosti?

Dotazované respondentky mě na výběr z těchto možností:

- a) Diagnostika předškoláka (Klenková, Kolbábková)
- b) Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program (Zelinková)
- c) Školní zralost (Bednářová, Šmardová)
- d) Jiné, uveďte jaké

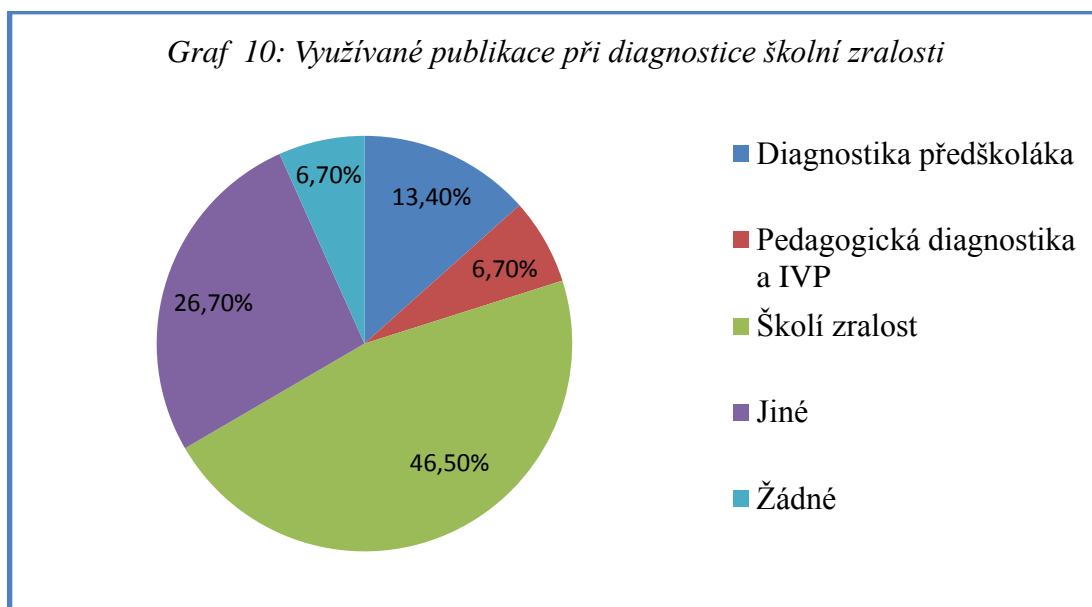
Diagnostiku předškoláka uvedly 2 respondentky, 1 užívá Pedagogickou diagnostiku a individuální vzdělávací program (IVP) Zelinkové, Školní zralost Bednářové a Šmardové užívá 7 respondentek.

Jako jiné uvedly 4 učitelky shodně publikaci Sindelarové Předcházíme poruchám učení, 1 uvedla, že diagnostiku školní zralosti a připravenosti nechává zásadně na vyšetření v PPP.

Tab. 12: Využívané publikace při diagnostice školní zralosti

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Diagnostika předškoláka	2	13,4%
Pedagogická diagnostika a IVP	1	6,7%
Školní zralost	7	46,5%
Jiné	4	26,7%
Žádné	1	6,7%
Celkem	15	100%

Z odpovědí vyplývá, že 6,7% respondentek diagnostiku školní zralosti a připravenosti neprovádí, 93,3% užívá ty to publikace: 46,5% Školní zralost, 26,7% Předcházíme poruchám učení, 13,4% Diagnostiku předškoláka, 6,7% Pedagogickou diagnostiku a individuální vzdělávací program. Učitelky mateřských škol nejčastěji využívají publikaci Bednářové a Šmardové Školní zralost.

13. Jaké jsou nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky ve Vaší MŠ?

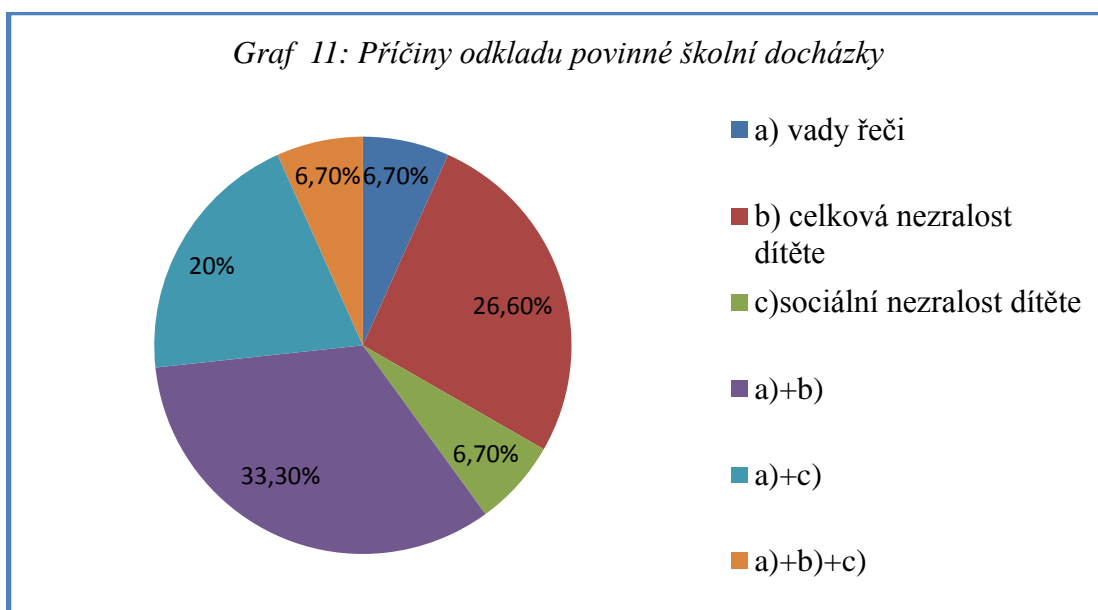
Respondentky měly možnost vybírat ze 4 příčin: a) vady řeči, b) celková nezralost dítěte, c) sociální nezralost dítěte, d) zdravotní oslabení.

Vady řeči jako nejčastější příčinu OŠD uvedla 1 respondentka, 4 celkovou nezralost dítěte, 1 sociální nezralost. Kombinaci důvodů uvedlo 9 respondentek a to takto: vady řeči s celkovou nezralostí dítěte a sociální nezralostí 1 učitelka, vady řeči a celkovou nezralost 5 učitelek, vady řeči se sociální nezralostí 3 učitelky. Zdravotní oslabení neuvedla žádná z oslovených respondentek.

Tab. 13: Příčiny odkladu školní docházky

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
a) Vady řeči	1	6,7%
b) Celková nezralost dítěte	4	26,6%
c) Sociální nezralost dítěte	1	6,7%
d) Zdravotní oslabení	0	0%
a)+b)	5	33,3%
a)+c)	3	20%
a)+b)+c)	1	6,7%
Celkem	15	100%

Výsledky odpovědí nám ukazují, že největší počet OŠD bývá nejčastěji zapříčiněno vadami řeči (67%) a celkovou nezralostí dítěte (67%), 33,3% pak jeho sociální nezralostí. Nulovým důvodem k OŠD bývá zdravotní oslabení dítěte.

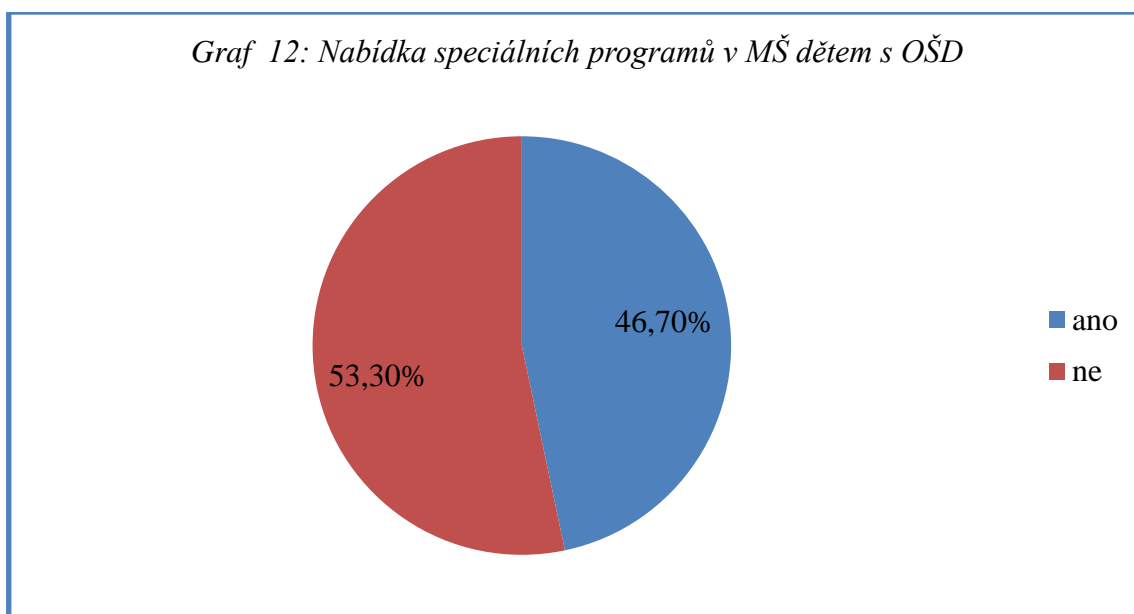
14. Nabízí Vaše MŠ dětem s odloženou školní docházkou speciální programy na posílení školní připravenosti?

Na otázku č. 14 odpovědělo 7 oslovených respondentek ano, 8 odpovědělo ne. U odpovědi ano uváděly Individuální přípravu dítěte pro úspěšný start do 1. třídy.

Tab. 14: Nabídka speciálních programů v MŠ dětem s OŠD

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	7	46,7%
Ne	8	53,3%
Celkem	15	100%

Z výsledků odpovědí vyplývá, že více než polovina učitelek nenabízí speciální program na posílení školní připravenosti pro děti s OŠD (53,3%). Téměř polovina učitelek (46,7%) pak pracuje s dětmi s OŠD individuálně.

15. Využíváte při práci s dětmi s OŠD některou z těchto publikací?

Respondentky měly na výběr z těchto čtyř publikací: Předcházíme poruchám učení (Sindelarová), Než půjdeš do školy (Opravilová), Jak připravit dítě do 1. Třídy (Kutálková), Šimonovy pracovní listy (Mlčochová). Ve volné odpovědi doplnily další publikace, které užívají při práci s dětmi s OŠD: Svět předškoláka nakladatelství Nomiland, inovační učební systém Logico Picolo a Logico Primo, Barevné kamínky G. a M. Příkrylových, Zelinkové Poruchy učení, Hrajeme si spolu od V. Kazdové.

Z dětských časopisů jsou v MŠ nejčastěji využívány Sluníčko, Mateřídouška a Měď a Pusík, dále Pastelka a Dáda. Využívané multimediální programy učitelky nijak nespecifikovaly. Učitelky při své práci čerpají z více dostupných možností.

Tab. 15: Publikace využívané při práci s dětmi s OŠD

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
a) Předcházíme PU	5	33,3%
b) Než půjdeš do školy	5	33,3%
c) Jak připravit d. do 1. Tř.	4	26,7%
d) Šimonovy pracovní listy	9	60,3%
e) Jiné	7	46,7%
f) Dětské časopisy	14	93,3%
g) CD	5	33,3%

Z odpovědí dotazovaných učitelek vyplývá, že všechny využívají při práci s dětmi s OŠD různé publikace. Nejvíce respondentek - 93,3% využívá dětské časopisy, 60,3% dotazovaných uvedlo, že využívá Šimonovy pracovní listy, jiné publikace užívá 46,7% učitelek, 33,3% respondentek využívá publikaci Sindelarové Předcházíme poruchám učení a shodné procento publikaci Opravilové Než půjdeš do školy. S multimediálními programy pracuje rovněž 33,3% učitelek MŠ. 26,7% využívá publikaci Kutálkové Jak připravit dítě do 1. Třídy. Protože učitelky čerpají při své práci z více zdrojů, je konečný součet vyjádřený v % vyšší než 100%.

16. Organizuje vaše MŠ přednášky pro rodiče budoucích prvňáčků o problematice školní zralosti a připravenosti?

U otázky č. 16 byla zaznamenána 10x odpověď ano a 5x odpověď ne.

Tab. 16: Organizování přednášek v MŠ pro rodiče

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	10	66,7%
Ne	5	33,3%
Celkem	15	100%

V rámci odpovědí na tento dotaz bylo zjištěno, že 66,7% učitelek organizují v rámci svých MŠ přednášky pro rodiče budoucích prvňáčků o problematice školní zralosti a připravenosti, 33,3% učitelek tato přednášky rodičům nenabízí.

2.6 Vyhodnocení dotazníků pro rodiče

Do mateřských škol bylo dodáno celkem 30 dotazníků pro rodiče budoucích prvňáčků. Z tohoto počtu bylo odevzdáno 27 vyplněných dotazníků, což lze považovat za devadesátiprocentní úspěšnost šetření mezi rodiči.

1. Jak významnou roli má podle Vás MŠ v přípravě dítěte na školu?

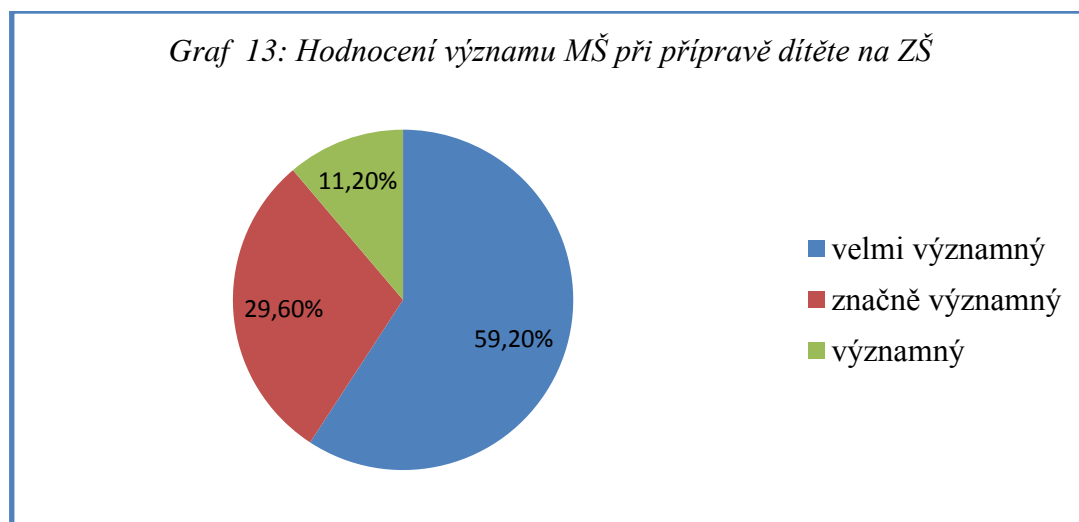
Rodiče hodnotili roli MŠ v přípravě dětí na školu pomocí stupnice od 1 do 5, přičemž stupeň č. 1 je určen pro velmi významnou roli MŠ, stupeň č. 2 je pro značně významnou roli, stupeň č. 3 je pro významnou roli, st. č. 4 je pro méně významnou roli a st. č. 5 je pro nejméně významnou roli MŠ. Z celkového počtu 27 odpovědí náleží: st. 1 – 16 odp., 2 – 8 odp., 3 – 3 odp., st. 4 a 5 bez odpovědi.

Tab. 17: Hodnocení významu MŠ při přípravě dítěte na vstup do ZŠ rodiči

Stupeň	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
1	16	59,2%
2	8	29,6%
3	3	11,2%
4	0	0%
5	0	0%
Celkem	27	100%

Z odpovědí vyplývá, že 59,2% rodičů velmi významně hodnotí podíl MŠ při přípravě dětí na vstup do ZŠ, 29,6% rodičů hodnotí podíl přípravy MŠ značně významně, 11,2% rodičů významně. Lze tedy říci, že rodiče hodnotí podíl přípravy v MŠ poměrně významně.

Graf 13: Hodnocení významu MŠ při přípravě dítěte na ZŠ

2. Byli jste seznámeni s požadavky, které jsou od dětí očekávány při vstupu do ZŠ?

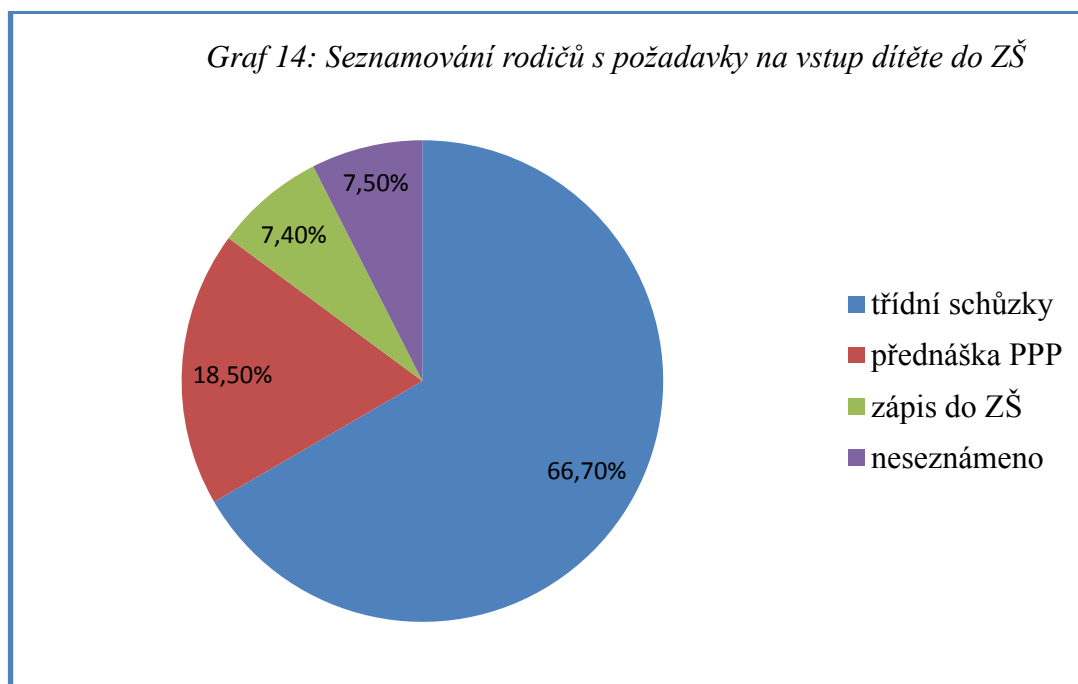
Na druhou otázku odpovědělo 25 respondentů „Ano“, jakou formou informace proběhla, odpovídali rodiče takto: na třídních schůzkách 18 rodičů, na přednášce psychologa z pedagogicko-psychologické poradny (PPP) 4 rodiče, u zápisu 2 rodiče. „Ne“ odpověděli 2 dotazovaní.

Tab. 18: Seznamování rodičů s požadavky na vstup dítěte do ZŠ

Odpověď	Forma	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	Třídní schůzky	18	66,7%
	Přednáška PPP	5	18,5%
	U zápisu	2	7,4%
Ne	–	2	7,4%
Celkem		27	100%

Z odpovědí vyplývá, že 92,6% respondentů bylo s požadavky seznámeno. Z toho na třídních schůzkách 66,7%, na přednášce pracovníka PPP 18,5%, u zápisu 7,4% dotazovaných rodičů. S požadavky nebylo seznámeno 7,4% rodičů.

Graf 14: Seznamování rodičů s požadavky na vstup dítěte do ZŠ

3. Pro které dítě bude podle Vás vstup do ZŠ jednodušší?

Na otázku č. 3 rodiče shodně odpověděli, že pro dítě, které navštěvovalo MŠ.

Tab. 19: Jednodušší vstup do ZŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Dítě, které navštěvovalo MŠ	27	100%
Dítě, které MŠ nenavštěvovalo	0	0%
Celkem	27	100%

Všech 27 respondentů, což je 100%, vybralo shodně odpověď a).

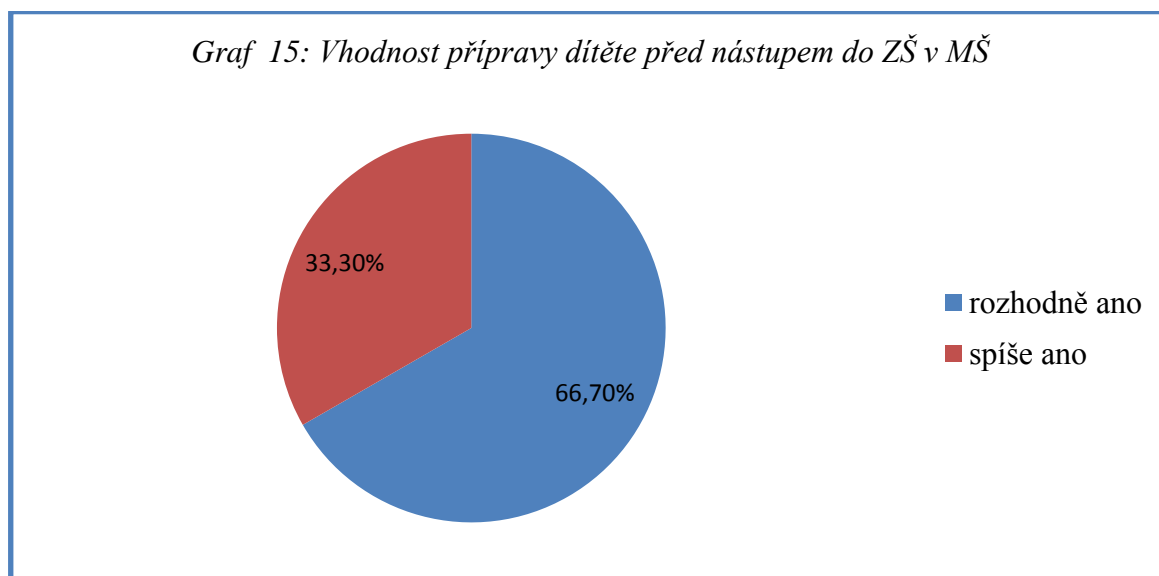
4. Myslíte si, že je vhodné, aby dítě navštěvovalo MŠ alespoň jeden rok před nástupem do ZŠ?

Na otázku č.4 odpovědělo 18 rodičů rozhodně ano, 9 rodičů spíše ano.

Tab. 20: Vhodnost přípravy dítěte před nástupem do ZŠ v MŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Rozhodně ano	18	66,7%
Spíše ano	9	33,3%
Celkem	27	100%

Z odpovědí rodičů vyplývá stoprocentní názor, že by dítě mělo alespoň jeden rok před nástupem do ZŠ navštěvovat MŠ, z toho je 66,7% pro rozhodně ano a 33,3% pro spíše ano.

5. Myslíte si, že MŠ dokáže zajistit lepší připravenost dítěte na ZŠ, než rodiče doma?

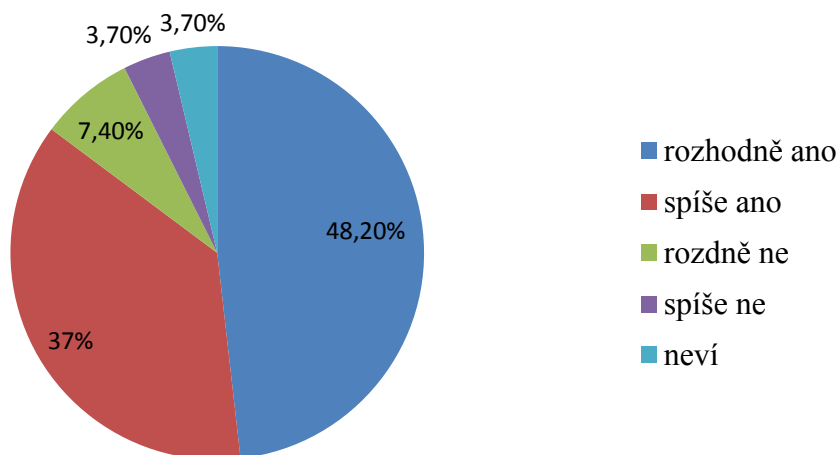
Na otázku č. 5 odpovědělo 13 respondentů rozhodně ano, 10 spíše ano, 2 respondenti rozhodně ne, 1 spíše ne a 1 nevím.

Tab. 21: *Názor rodičů, je-li příprava dítěte na ZŠ v MŠ lepší než doma*

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Rozhodně ano	13	48,2%
Spíše ano	10	37%
Rozhodně ne	2	7,4%
Spíše ne	1	3,7%
Nevím	1	3,7%
Celkem	27	100%

Z výsledků odpovědí lze usuzovat, že 48,2% rodičů zastává názor, že MŠ má rozhodující vliv při přípravě dětí na vstup do ZŠ, 37% rodičů spíše spoléhá na MŠ, 7,4% rodičů se rozhodně nespolehá na MŠ při přípravě dětí na vstup do ZŠ, 3,7% rodičů se spíše přiklání k názoru, že MŠ nedokáže plně zajistit přípravu dítěte ke vstupu do školy a 3,7% neví, do jaké míry může MŠ připravit dítě ke vstupu do ZŠ.

Graf 16: *Názor rodičů, je-li příprava dítěte na ZŠ v MŠ lepší než doma*

6. Zastáváte též názor, že je třeba, aby se na cílené přípravě dítěte na vstup do školy podíleli také rodiče? Svůj názor odůvodněte.

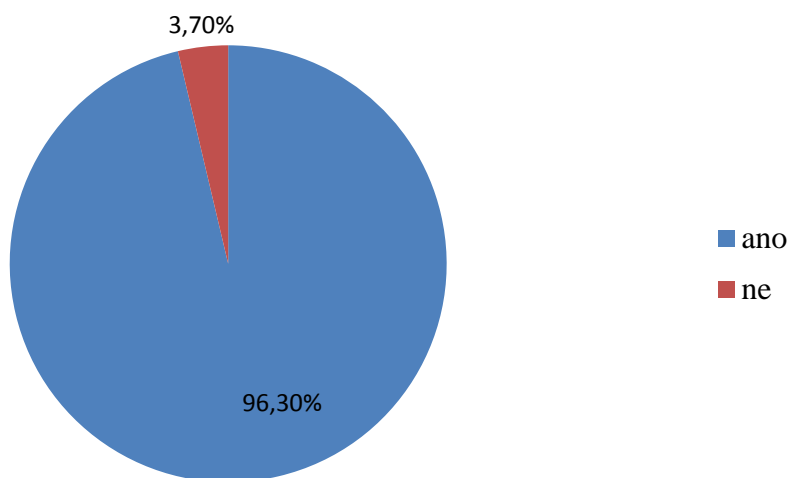
Dotazovaní rodiče na otázku č. 6 odpověděli: „Ano“, protože: čím více zdrojů, tím lépe – 2 odpovědi; rodiče mají na dítě více času – 3 odpovědi; v rodině se věnujeme dětem individuálně – 3 odpovědi; rodiče formují děti – 5 odpovědi; je důležitá spolupráce školy a rodičů – 4 odpovědi. 9 odpovídajících svou odpověď neodůvodnilo, „Ne“ odpověděl pouze 1 dotazovaný a důvodem je, že dítě doma neposlouchá.

Tab. 22: Názor rodičů na cílenou přípravu dítěte na ZŠ doma

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	26	96,3%
Ne	1	3,7%
Celkem	27	100%

Ze získaných odpovědí vyplývá, že 96,3% dotazovaných rodičů zastává názor, že je třeba, aby se na cílené přípravě dětí pro vstup do školy podíleli i rodiče.

Graf 17: Názor rodičů na cílenou přípravu dítěte na ZŠ doma

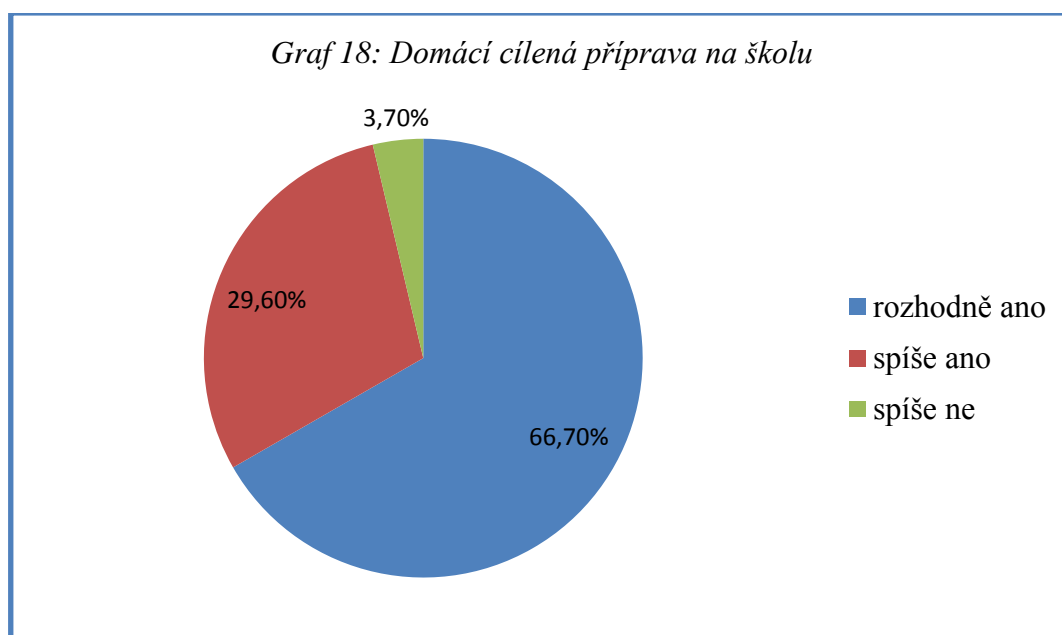
7. Věnujete se doma cíleně svým dětem (např. učíte je básničky, říkanky, písničky, vymýšlíte pro ně pestrý program)?

V otázce č. 7 měli rodiče na výběr ze čtyř odpovědí a odpovídali takto: rozhodně ano – 18; spíše ano – 7; rozhodně ne – 0; spíše ne – 1.

Tab. 23: Domácí cílená příprava na školu

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Rozhodně ano	18	66,7%
Spíše ano	8	29,6%
Rozhodně ne	0	0%
Spíše ne	1	3,7
Celkem	27	100%

Z odpovědí respondentů vyplývá, že se doma dětem cíleně věnuje 66,7% rodičů, 29,6% rodičů se dětem věnuje méně cíleně a 3,7% dotazovaných se doma svým dětem téměř nevěnuje.

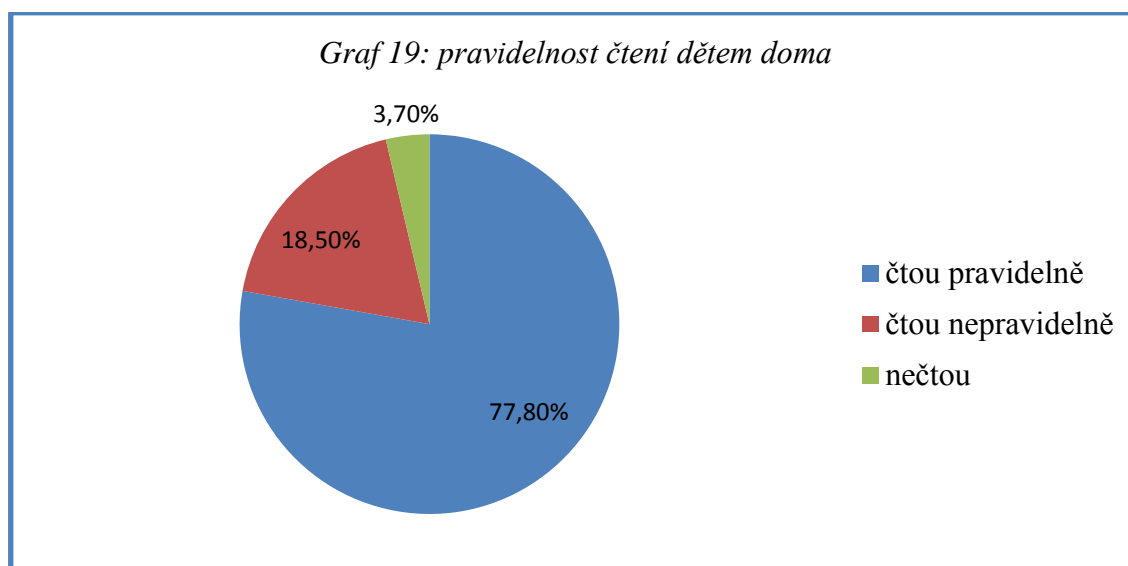
8. Čtete doma svým dětem pravidelně?

Na otázku č. 8 odpověděli respondenti takto: 21 čte dětem pravidelně; 5 nepravidelně; 1 nečte dětem vůbec, nechává to na televizi a rádiu.

Tab. 24: Pravidelnost čtení dětem doma

Odpověď		Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	Pravidelně	21	77,8%
	Nepravidelně	5	18,5%
Ne		1	3,7%
Cekem		27	100%

Ze získaných údajů vyplývá, že 96,3% rodičů dětem doma čte, z toho 77,8% pravidelně a 18,5% nepravidelně. 3,7% rodičů dětem nečte, neboť dávají přednost rozhlasu a televizi.

9. Využíváte doma při hrách některé pomůcky, publikace (dětské časopisy, sešity, počítačové programy apod.) pro přípravu na školu?

Na tento dotaz odpovědělo 27 respondentů takto: 26 dotazovaných používá různé časopisy a knihy pro předškoláky, počítačové programy, encyklopedie. Z toho počítačové programy využívá 18 respondentů. 1 dotazovaný nepoužívá žádnou pomůcku či publikaci.

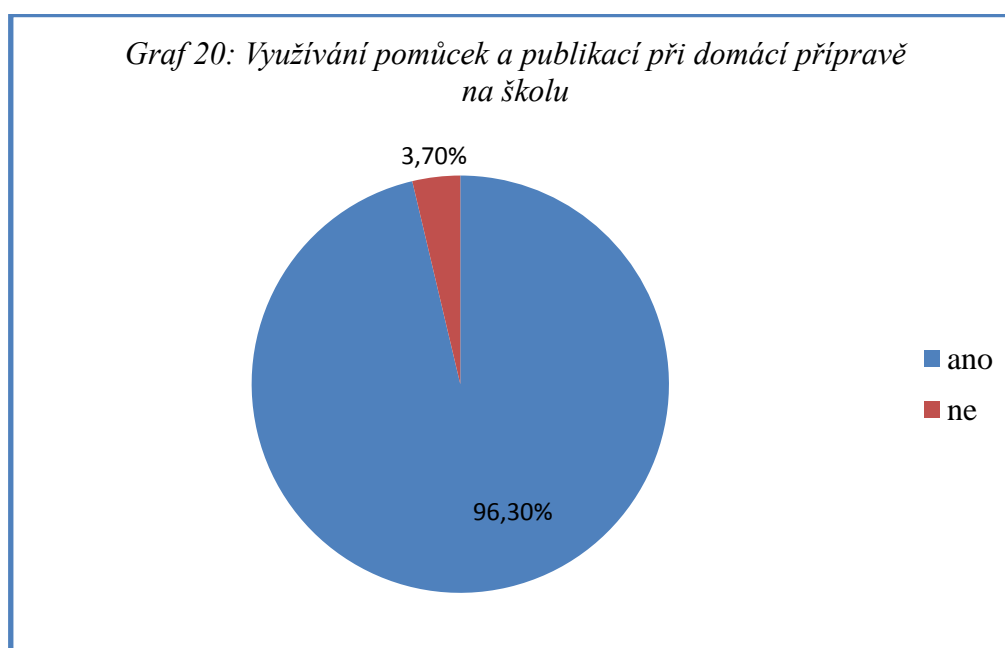
Nejčastěji využívané jsou časopisy: Sluníčko, Mateřídouška, Dáda, Pastelka, Měďa Pusík. Z knih to jsou pak různé encyklopedie, knihy pro předškoláky, dále pracovní sešity a podobně.

Z počítačových programů využívají různé počítačové hry pro předškoláky, konkrétně však nebyly uvedeny žádné.

Tab. 25: Využívání pomůcek a publikací při domácí přípravě na školu

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	26	96,3%
Ne	1	3,7%
Celkem	27	100%

Z odpovědí je zřejmé, že 96,3% rodičů využívá doma při hrách s dětmi různé pomůcky, časopisy, sešity, knihy, encyklopedie, počítačové hry a programy pro předškoláky. Pouze 3,7% nevyužívá žádné z nabízených možností.

10. Co Vás nejvíce zajímá ohledně cílené předškolní přípravy vašeho dítěte?

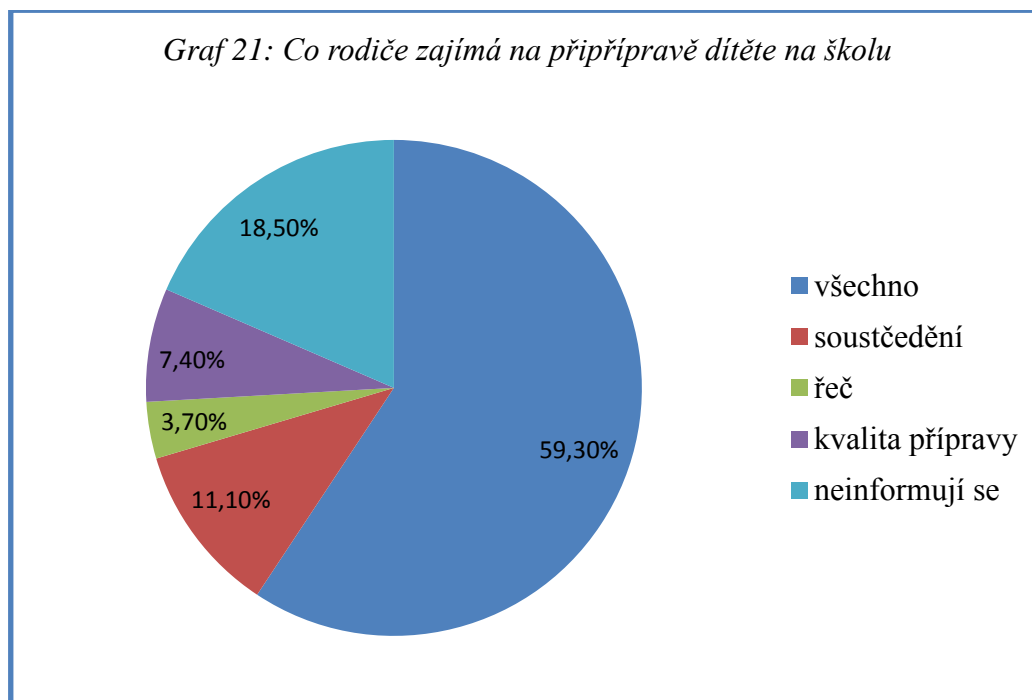
Na otázku č. 10 odpovědělo 16 rodičů – všechno, soustředění – 3, řeč dítěte – 1, kvalita přípravy – 2. Rodičů, kteří se neinformují, bylo 5.

Tab. 26: Zájem rodičů o cílenou přípravu

Odpověď	Počet odpovědí,	Vyjádřeno v %
Všechno	16	59,3%
Soustředění	3	11,1%
Řeč	1	3,7%
Kvalita přípravy	2	7,4%
Neinformujeme se	5	18,5%
Celkem	27	100%

Z výsledků odpovědí vyplývá, že se o cílenou přípravu dítěte na vstup do ZŠ zajímá 81,5% rodičů, z toho zajímá 59,3% rodičů o vše, co s přípravou souvisí, 11,1% zajímá, jak je jejich dítě schopno se soustředit, 3,7% trápí řečový projev dítěte a 7,4% rodičů se zajímá o celkovou kvalitu přípravy v MŠ. 18,5% rodičů se pak o cílené předškolní přípravě svých dětí neinformuje.

11. Co je podle Vás vážnou příčinou pro odklad povinné školní docházky?

Respondenti měli možnost vybírat v otázce č. 11 ze čtyř odpovědí:

- a) vady řeči,
- b) celková nezralost dítěte,
- c) sociální nezralost,
- d) zdravotní oslabení.

Vady řeči jako samotný důvod k OŠD nepovažuje žádný rodič, celková nezralost dítěte je pro 11 rodičů samostatným důvodem k OŠD, pro jednoho rodiče je důvodem sociální nezralost a samotné zdravotní oslabení není důvodem pro OŠD.

Někteří kombinovali odpovědi, označili více odpovědí než jednu, takto: a)+b) – 2 odpovědi; b)+c) – 5 odpovědí; a)+b)+c) – 2 odpovědi; b)+c)+d) – 1 odpověď; a)+b)+c)+d) – 3 odpovědi.

Tab. 27: Důvody k OŠD

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
a)	0	0%
b)	11	40,8%
c)	1	3,7%
d)	0	0%
a)+b)	2	7,4%
b)+c)	5	18,5%
a)+b)+c)	4	14,8%
b)+c)+d)	1	3,7%
a)+b)+c)+d)	3	11,1%
Celkem	27	100%
a)	9	26,3%
b)	26	96,3%
c)	14	51,8%
d)	4	14,8%

Z odpovědí na otázku č. 11 vyplývá, že nejvíce rodičů (96,3%) považuje za vážnou příčinu k OŠD celkovou nezralost dítěte, z toho 40,8% pouze samostatně, 55,5% v kombinaci s jinou příčinou. Vady řeči samostatně považuje za důvod k OŠD 0% dotazovaných, avšak v kombinaci s dalšími příčinami 26,3% rodičů. Sociální nezralost jako důvod pro OŠD uvedlo 51,8% dotazovaných, z toho 3,7% samostatně jako vážnou příčinu a 48,1% v kombinaci s ostatními příčinami. Nejmenší počet dotazovaných uvedlo jako příčinu OŠD zdravotní oslabení, celkem 14,8%, a to pouze v kombinaci s jinými příčinami.

Z výsledků šetření lze tedy usuzovat, že nejvíce důvodů pro OŠD vidí rodiče v celkové nezralosti dítěte (96,3%), dále pak v sociální nezralosti dítěte (51,8%), ve vadách řeči dítěte (26,3%), a nejméně (14,8%) rodičů ve zdravotním oslabení dítěte.

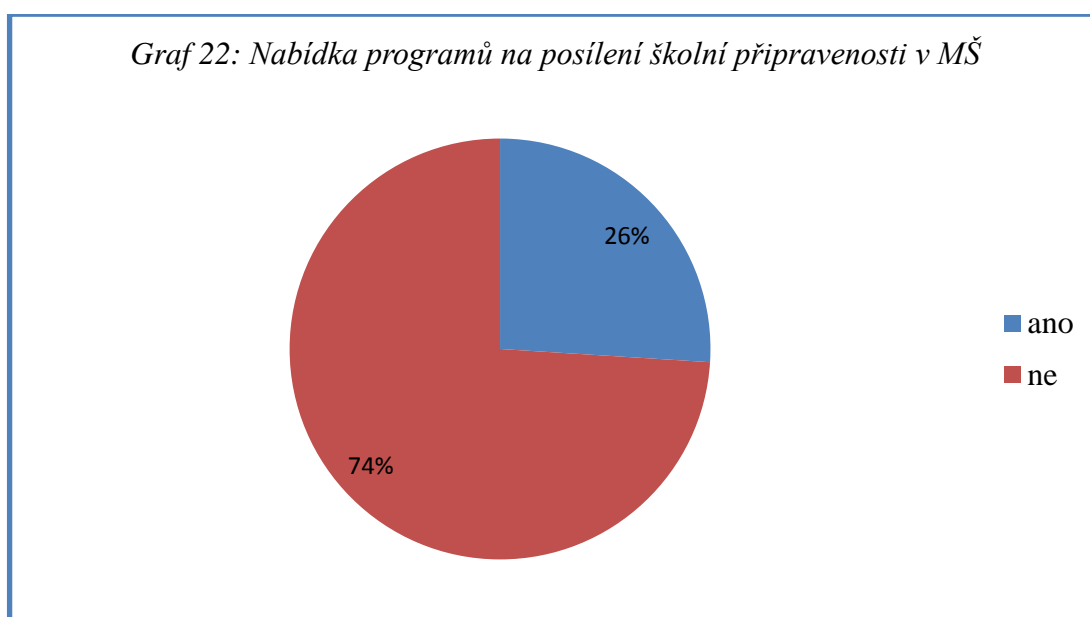
12. Nabízí Vaše MŠ dětem programy na posílení školní připravenosti s možností se jich společně účastnit?

Na tento dotaz odpovědělo pouze 7 respondentů „ano“, z toho 2 neuvedly žádný program, 2 uvedly dílničky a 1 společné hraní s rodiči, 1 kroužek „Předškolák“, 1 pracovní sešity. „Ne“ uvedlo 20 respondentů.

Tab. 28: Programy na posílení školní připravenosti v MŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	7	26%
Ne	20	74%
Celkem	27	100%

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že z 27 respondentů má možnost společné účasti na programech na posílení školní připravenosti 26% rodičů, 74% rodičů tuto možnost nemá.

13. Organizuje Vaše MŠ přednášky, besedy pro rodiče budoucích prvňáčků o problematice školní zralosti a připravenosti?

Na otázku č. 13 odpovědělo 23 respondentů „ano“, 4 rodiče „ne“.

Tab. 29: Nabídka besed a přednášek v MŠ

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	23	85,2%
Ne	4	14,8%
Celkem	27	100%

Z výsledků odpovědí vyplývá, že se 85,2% rodičů budoucích prvňáčků mají možnost získat informace o problematice školní zralosti a připravenosti na besedách či přednáškách ve svých mateřských školách, 14% dotazovaných tuto možnost nemá.

2.7 Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací plán

Pro vypracování individuálního vzdělávacího programu jsem zvolila IVP pro šesti letého chlapce s diagnostikou ADHD. Chlapec navštěvuje naši MŠ a spolupráce s rodinou je dobrá. Maminka chlapce dala souhlas k využití zprávy z pedagogicko-psychologické poradny v této bakalářské práci. Opis vyšetření jsem zkrátila, pro vypracování IVP je důležitý závěr zprávy – diagnostika ADHD. Na základě doporučení pro MŠ, vycházející ze zprávy o psychologickém vyšetření Davida v PPP, jsem se pokusila o vypracování IVP MŠ dle návrhu rámcové struktury pro Individuálně vzdělávací plán mateřské školy. Pro vypracování pedagogické diagnostiky jsem využila publikaci Diagnostika dítěte předškolního věku.

Opis psychologického vyšetření:

Pedagogicko-psychologická poradna v Jablonci nad Nisou

Jméno: David

Narození: 04.2006

Bydliště: vesnice

Škola: MŠ

Důvod vyšetření: neklidné chování

Na žádost: rodičů, doporučení lékaře, MŠ

Zpráva PPP pro: rodiče

Ze školního dotazníku z března 2012:

Nástup do MŠ ve 3 letech, bez výraznějších adaptačních obtíží. Při společné činnosti je nesoustředěný, od započaté práce odbíhá odpočinout si na pohovku. Často si sám připomene, že je unavený, občas usne u oběda. Obtížně respektuje pravidla (přechod do umývárny, chůze po schodech...), při vycházkách ve volném pohybu nutný dohled, má tendenci utíkat. Sam uvede, že pokyn slyšel, ale nechtělo se mu poslechnout.

Psychologické vyšetření z dubna 2012:

David v PPP šetřen ve věku 6 let za přítomnosti maminky. Těžištěm sezení bylo sdělení problémů v oblasti chování chlapce, rozbor situací, návrh na opatření ve výchovném režimu, respektive v rámci docházky do MŠ.

Maminka rovněž uvádí opakující se obtíže (již odmala) s pocitem uzavření (stisk, bunda v zimě, šála okolo krku), nemá rád, má problémy překonat tento pocit. Doporučeno konzultovat u kineziologa.

Diagnostika ADHD doporučujeme konzultovat s neurologem.

Doporučení pro MŠ:

zohlednění neklidu, výkyvů v pozornosti a činnostech, vyhovět změnám v naladění k práci. Při „volné činnosti“ je potřeba častější korekce, individuálně zadat úkol, motivovat, zajistit blízkost pohybu u učitele. Tak se již nyní děje. Pochválit, podpořit prodloužení času u činnosti, ale počítat s krátkodobou pozorností a zájmem o činnost. Naopak od zvolené činnosti se hůře odtrhne. Při respektování pokynů počítat s nutností jejich opakování, zajistit, že slyšel a volit vhodné opatření při nerespektování (domluvená pravidla).

Individuální vzdělávací plán:

(dle vyhlášky č. 73/2005 ze dne 9. 2. 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných)

Jméno žáka: David

Adresa: vesnice

Datum narození: 04.2006

Vyšetřen: v PPP v Jablonci nad Nisou.

Závěr vyšetření: zohlednění neklidu, výkyvů v pozornosti a činnostech, vyhovět změnám v naladění k práci. Při „volné činnosti“ je potřeba častější korekce, individuálně zadat úkol, motivovat, zajistit blízkost pohybu u učitele. Pochválit, podpořit prodloužení času u činnosti, ale počítat s krátkodobou pozorností a zájmem o činnost. Naopak od zvolené činnosti se hůře odtrhne. Při respektování pokynů počítat s nutností jejich opakování, zajistit, že slyšel a volit vhodné opatření při nerespektování (domluvená pravidla).

Platnost posudku: ve zprávě nebyla uvedena.

Kontrolní vyšetření proběhne: cca za dva měsíce, rodiče se objednají (pokud nebude potřeba dříve).

Zařazení do třídy: věkově heterogenní.

Školní vzdělávací program: Podzim, zima, jaro, léto se školkou.

Pedagogická diagnostika:

Vědomosti: odpovídají věku dítěte.

Myšlení: pozornost je výběrová, nedbá domluvených pravidel, nedomýšlí, co by se mohlo stát – nebezpečné situace např. při přecházení silnice na vycházce.

Paměť: je spíše krátkodobá, je schopen opakovat bezprostředně slyšené, ale není schopen si samostatně vybavit a reprodukovat krátkou básničku (kterou jsme se učili minulý týden). Nerad hraje pexeso, nepamatuje si, kde je obrázek.

Řeč: ve výslovnosti je zřejmá vadná výslovnost, jinak je povídavý, nerozpakuje se, tvoří věty, vypráví. Slovní zásoba aktivní i pasivní odpovídá věku dítěte. Není schopen rytmy slov (vytleskávání). Oční kontakt navazuje po vybídnutí.

Jemná motorika: je v normě, úkoly zvládá.

Hrubá motorika: občas je zřejmá špatná koordinace pohybů při běhání, skákání, lezení po čtyřech. Neudrží rovnováhu při stožení na jedné noze, problém mu dělá i skákání po jedné noze.

Sebeobsluha: je samostatný, sám se oblékne, obuje, nezvládá zavazování tkaniček – dělá pouze uzel, zip zapíná s dopomocí, nezvládá zapínání a rozepínání knoflíků. Při jídle nezvládá používat vidličku a nůž spolu – preferuje vidličku, kterou drží v pravé ruce.

Pracovní návyky: držení tužky při psaní – správný úchop, zápěstí při kreslení (psaní) neleží na podložce, držení těla je uvolněné (jako paragraf), nohy má pořád v pohybu – podupávání, kopání apod., při práci s lepidlem, malování štětcem, stříhání musíme častěji připomínat správné postupy k udržení čistoty pracovního místa.

Vzdělávací oblasti:

1) Matematické představy:

- porovnávání, pojmy, vztahy – zvládá samostatně,
- třídění, tvoření skupin – zvládá samostatně,
- řazení – zvládá samostatně, pojmenuje,
- množství – zvládá do dvanácti
- tvary – zvládá s dopomocí, přiřadí, pojmenuje.

2) Zrakové vnímání a paměť:

- vnímání času – zvládá s dopomocí,
- barvy - pozná a pojmenuje i odstíny,
- figura a pozadí – zvládá s dopomocí,
- zrakové rozlišení – zvládá samostatně,
- část a celek – zvládá samostatně,
- zraková paměť – zvládá s dopomocí,
- pohyby očí na řádce – zvládá s připomenutím.

3) Vnímání prostoru a prostorové představy:

- nezvládá vpravo, vlevo – umístění předmětu, dvě kritéria.

4) Vnímání času – zvládá s dopomocí.

5) Sociální dovednosti – zvládá s dopomocí.

6) Hra:

- neumí se vyrovnat prohrou,
- při hrách uplatňuje iniciativu,
- občas nezvládá akceptovat pravidla her.

Hodnocení a opatření:

- uplatňovat individuální přístup,
- jasně a srozumitelně předkládat pokyny, podle potřeby je zopakovat, ujistit se, že David dobře slyšel a pokynům rozuměl,
- poskytnout dostatečný časový prostor pro dokončení zadaného úkolu,
- pomoci s výběrem her, které jsou klidové,
- dát dostatečný prostor k pohybové aktivitě – v tělocvičně, na vycházce, při pobytu na školní zahradě,
- respektovat jeho snadnou unavitelnost a dát mu možnost kratšího odpočinku,
- trvat na dodržování domluvených pravidel – především při pobytu venku,
- pochválit, podpořit prodloužení času u činnosti, která chlapce zaujala, dát mu možnost dokončit úkol,
- předcházet konfliktním situacím ve vztazích s ostatními dětmi.

Nezbytné kompenzační a učební pomůcky: stačí běžné vybavení MŠ.

Návrh případného snížení počtu žákův třídě včetně zdůvodnění: není nutný.

Účast dalšího pedagogického pracovníka: není nutná.

Předpoklad navýšení finančních prostředků: není nutný.

Další důležité informace:

- rodiče respektují školní řád v plném rozsahu,
- rodiče informují MŠ o aktuálním zdravotním stavu Davida.

Spolupráce se zákonnými zástupci:

- rodiče se mohou podílet na dění v MŠ, účastnit se různých programů: plaveckého výcviku, celodenních výletů, besídek, společných akcí rodičů s dětmi,
- rodiče jsou pravidelně informováni o dění v MŠ,

- učitelky sledují konkrétní potřeby dítěte, snaží se jim porozumět a vyhovět,
- učitelky pravidelně informují rodiče o prospívání Davida, o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení,
- MŠ spolupracuje s rodinou při sestavování IVP (IVP je smlouva mezi rodiči, učitelem a školou),
- pedagogové musí respektovat ochranu osobních údajů a dat,
- rodiče informují MŠ o zdravotních obtížích žáka (medikaci, afektech, oslabené imunitě a jiné): medikace léku Rispudal – lék proti únavě a výkyvům nálad,
- doporučujeme rodičům informovat MŠ o závěrech vyšetření dítěte,
- před každým dalším vyšetřením Davida u odborníka podá učitelka písemnou zprávu o jeho prospívání v MŠ.

2.8 Zjištění deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku

Podkladem pro zjištění deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku mi byl soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě Brigitte Sindelarové „*Předcházíme poruchám učení*“. Anamnestický rozhovor s matkou dítěte jsem vedla podle předem připravených otázek, které jsem čerpala z textu Mgr. Václavy Tomické „*Speciálně pedagogické metody využitelné v logopedii i speciálně pedagogické praxi*“ a z textu „*Vybrané kapitoly z problematiky specifických poruch učení*“ PhDr. Zdeňky Michalové. Rodiče dítěte souhlasí, abych průběh a výsledky diagnostického cvičení využila ve své bakalářské práci na dané téma. V práci nebudou uvedena „tvrdá data“, pouze věk a pohlaví dítěte a věk a vzdělání rodičů.

Anamnestický rozhovor

Rozhovor jsem vedla s matkou chlapce v mateřské škole, po odchodu ostatních dětí. Seznámila jsem matku se svým záměrem, jak naložím s poskytnutými údaji. Matka s rozhovorem i následnou diagnostikou dítěte souhlasila.

Rodinná anamnéza

Otec:

Věk: 39 let

Vzdělání: VŠ

Zdravotní stav: dobrý

Matka:

Věk: 30 let

Vzdělání: vyučení

Zdravotní stav: dobrý

Rodina: je úplná, chlapec má dva mladší bratry - dvojčata ve věku dvou let, bydlí společně s otcovou matkou v částečně dokončeném rodinném domě – bilingvní rodinné prostředí.

Průběh dne v rodině: oba rodiče jsou časově hodně zaměstnaní, přestože je matka ještě na MD. O děti se po většinu dne stará babička, která nezná dobře český jazyk. Právě ona čte chlapci pohádky, prohlíží si s ním knížky, povídá si s ním. Jako rodina společné rituály nemají, občas v neděli se sejdou ke společnému obědu. Televizi sledují asi 2 hodiny denně, PC nemají, před spaním si nečtou.

Na otázku, jaké zná dítě konkrétní pohádky či básničky, matka odpovídá, že neví, ona se s ním žádné neučí, jenom babička, ale ze školky nějaké básničky a písničky chlapec zná. Doma si chlapec nejraději prohlíží knihy s obrázky zvířat.

Zátěžové nemoci v rodině: nejsou žádné.

Logopedické problémy rodičů: bez problémů.

Výskyt SPU u rodičů: nebyl

Osobní anamnéza

Pohlaví: chlapec

Věk: 6,5 let

Bydliště: vesnice

Škola: MŠ

Těhotenství: bylo chtěné, plánované; rizikové.

Porod: císařským řezem – rizikové faktory v období porodu.

Váha: 3250g   **Míra:** 50cm

Období těsně po porodu (v porodnici): novorozenecká žloutenka.

Délka kojení: asi 6 týdnů, jazyková uzdička v normě.

Další vývoj v kojeneckém období:

Dudlík: chlapec neměl.

Sed bez opory: 8-9. měsíc.

Lezení: asi na 6. měsíci lezl dozadu, dopředu nelezl vůbec.

První kroky: asi na roce.

Hygienické návyky: chlapec měl pleny téměř do 4 let věku, nikdo ho neučil do té doby základním návykům (na nočník, na záchod), až teprve babička, která v té době přijela z Ukrajiny.

Současný vývoj:

Spánek: spí klidně, nepřerušovaně, ústa pootevřená.

Hrubá motorika: samostatná chůze do a ze schodů, udrží rovnováhu na jedné noze.

Jemná motorika a grafomotorika: úchop tužky má správný, tužku drží v levé ruce, zájem o kreslení je sporadický, manipulace s předměty – staví z kostek, stavebnice.

Preferované a odmítané hry: v mateřské škole – s auty a se stavebnicemi, doma s auty.

Dentice: první.

Hlasové problémy: nemá.

Jídlo: jí zcela samostatně asi od čtyř let, do té doby ho matka krmila, aby se neumazal, nebo pil z láhve.

Od kdy navštěvuje MŠ: od 4 let.

Adaptace: proběhla bez problémů.

Nemoci a úrazy, operace, léky: žádné.

Stoj: je vzpřímený.

Sed na židli: je vzpřímený, klidný.

U kterých lékařů či jiných odborníků je dítě vedeno: pouze u pediatra.

Řečový vývoj:

- první křik – spontánní,
- broukání – matka neví,
- žvatlání – kolem 7. měsíce,
- první slovo – asi v roce,
- první věta – matka neví,
- říkadlo – asi ve dvou letech,
- první otázky typu „Co je to?“ – asi ve dvou letech,
- první otázky typu „Proč?“ – asi ve dvou letech,
- zájem o komunikaci – chlapec je komunikativní, nevyhýbá se komunikaci s dospělými, naopak ji vyhledává,
- zachovává dítě při opakování vět slovosled - nezachovává,
- verbální projev – dyslalie (R, Ř), asimilace sykavek.

Bylo dítě někde logopedicky vyšetřeno a kde? - nebylo.

Průběh a výsledky diagnostického vyšetření

S chlapcem jsem pracovala v průběhu 3 týdnů v mateřské škole a to vždy zhruba 15 minut v době poledního klidu, kdy si před prací měl možnost odpočinout na lehátku. Sezení proběhlo 5x, protože jeho docházka do MŠ v té době byla nepravidelná. Na práci měl dostatek času, každý úkol jsem mu řádně vysvětlila a některé jsem i několikrát zopakovala, dokud je nepochopil. Jeho pozornost při plnění byla kolísavá. Správnost provedení jsem před dítětem nekomentovala. Výsledek každého plněného úkolu jsem si zaznamenávala dle instrukcí uvedených v publikaci Sindelarové.

Výsledky plnění úkolů:

1. rozdíly v párových obrázcích – 5 chyb (u všech dvojic řekl, že nejsou stejné),
2. rozdíly v párových tvarech – 2 chyby,
3. skryté tvary – 10 chybných odpovědí (nedokázal přesně ukázat na výseč),
4. rozdíly mezi dvěma slovy – 4 chyby (2, 4, 6, 10),
5. rozdíly mezi dvěma slovy nemající smysl – 5 chyb (1, 2, 4, 5, 8),
6. ukrytá slova – 4 chyby (5, 7, 8, 10),
7. spojení mezi viděným a slyšeným vjemem – bez chyb,
8. spojení mezi viděným a slyšeným vjemem – bez chyb,
9. paměť na obrázky – 3 chyby,
10. paměť na tvary – 4 chyby,
11. paměť na řadu slov – a) nezapamatoval si 2 slova,
b) dvě zapamatovaná slova řekl v chybném pořadí,
12. paměť na řadu slabik – nezapamatoval si ani jednu slabiku,
13. zapamatovat si obrázky – vyjádřit je slovy – bez chyb,
14. zapamatovat si slova – vyhledat k nim obrázky – 2 chyby,
15. pohotovost mluvidel – 6 chyb,
16. koordinace ruky a oka při psaní – bez chyb,
17. vyhledávání obrázků – bez chyb,
18. vyhledávání slov – 6 chyb,
19. vnímání vlastního těla a prostoru – bez chyb.

Vyhodnocení cvičení:

- Úkoly č. 7., 8., 13., 14., 16., 17., 19. splnil bezchybně.
- Úkoly č. 2., 4., 6., 9. více než polovina dobře.
- Úkoly č. 1., 5., 10., 11. splnil z poloviny dobře.

- Úkoly č. 15., 18. méně než polovina dobře.
- Úkoly č. 3. a 12. nesplnil.

Z výsledků vyplývá, že chlapec má největší nedostatky ve zrakovém a sluchovém vnímání, a v motorice řeči, větší nedostatky pak má ve schopnosti přesně slyšet a přesně vidět a přesně si zapamatovat slyšené a viděné vjemy.

Doporučená cvičení:

- **Cvičení č. 1 rozvíjející zrakové vnímání** – optické vnímání: 2. a 3. stupně.
- **Cvičení č. 2 rozvíjející sluchové vnímání** – akustické vnímání: 1., 2. a 3. stupně.
- **Cvičení č. 3 rozvíjející přesné vidění** – optické vnímání: 2. a 3. stupně.
- **Cvičení č. 4 rozvíjející přesné slyšení** – verbálně akustické vnímání: 1., 2. a 3. stupně.
- **Cvičení č. 5 rozvíjející zapamatování viděného** – optická paměť: 2. a 3. stupně.
- **Cvičení č. 6 rozvíjející zapamatování slyšeného** – verbálně akustická paměť: 1., 2. a 3. stupně.
- **Cvičení č. 8 rozvíjející pochopení a osvojení principu posloupnosti** – serialita: 1., 2. a 3. stupně.
- **Cvičení č. 9 rozvíjející koordinaci pohybů úst při mluvení** – motorika řeči.

Všechna doporučená cvičení by se měla s dítětem provádět nenásilně, hravou formou, v mateřské škole je vhodné přizvat ke hře vrstevníky.

Vyšetření v PPP

V listopadu 2010 byl chlapec vyšetřen v PPP v Jablonci nad Nisou. Předkládám částečný opis vyšetření bez poskytnutí „tvrdých dat“.

Vyšetření na žádost: MŠ a se souhlasem rodičů.

Z důvodu: posouzení školní zralosti a laterality.

Zpráva zaslána: rodičům.

Vyšetření školní zralosti

Osobní anamnéza a zdravotní stav dítěte: rizikové faktory v období porodu, bilingvní rodinné prostředí, docházka do MŠ od 4 let, v 6 ti letech změna MŠ, kde na rozdíl od předešlé je spokojen.

Vyjádření MŠ: adaptace v MŠ bez problémů, hraje si rád s dětmi, špatná výslovnost komplikuje komunikaci, v sebeobsluze samostatný, úkolová práce s tužkou vážne v samostatnosti, soustředěnosti, slabý výtvarný projev.

Chování dítěte během vyšetření: klidný, přiměřeně komunikující, bez obav i v nepřítomnosti rodiče, ochotný ke spolupráci, málo samostatný a se zvýšenou potřebou ujišťující zpětné vazby při plnění úkolů vyžadujících koncentraci pozornosti, úsudek v práci se symboly, zrakovou a sluchovou percepci, vizuomotorickou koordinaci.

Verbální projev: zatížen vícečetnou dyslalií (k, r, ř), sykavkovými asimilacemi.

Grafomotorika: tužku drží v levé ruce, úchop správný. Linie nejistá, napodobení geometrických tvarů nedokonalé, trojúhelník, puntík nezvládl vůbec, stejně jako napodobení psacího písma. Kresba postavy na vývojově výrazně nižší úrovni.

Percepční znalosti: pravou a levou ruku rozlišuje, na ostatním tělesném schématu ani na ploše se stranově neorientuje. Prostorovou orientaci (před, za, pod, nad) chápe, nevěděl umístění vedle. Chybí zatím časová orientace - dny v týdnu, roční období. Předmatematické představy - větší, menší, více, méně, polovina jsou vytvořeny, chyboval v určení kratší, delší, stejně. Předvedl počítání po jedné do 10, představu množství do 4. Reverzní test ukazuje aktuálně spodní hranici průměrné zralosti na výuku čtení.

Lateralita: Neurčitá - nevyhraněná dominance ruky i oka.

Aktuální mentální úroveň: Ve slovně pojmovém myšlení byly výkony podprůměrné.

Závěr: Opožděný vývoj řeči, dyslalie, pomalejší rozvoj percepčních funkcí.

Doporučení pro MŠ:

Pokračování ve správně zvoleném individuálním přístupu ve všech oblastech. Zadávat obsahem kratší a strukturou jednodušší úkoly, aby mohl chlapec zažít úspěch a tím se podpořila jeho motivace. Tím by se také měla zlepšit chlapcova schopnost samostatné práce.

Doporučení pro rodiče:

- Neodkladně vyhledat odbornou logopedickou péči.
- Pomáhat chlapci v předškolní přípravě – rozhovory nad obrázky, zakoupit publikace s tvořivými úkoly pro předškoláky a pomáhat synovi s jejich řešením.
- Spolupracovat s paní učitelkou v MŠ.
- Kontrola nebo konzultace v PPP kdykoli podle potřeby.

2.9 Vyhodnocení předpokladů

Předpoklady dotazníkového průzkumu se týkaly nejčastějších příčin odkladu školní docházky a vztahovaly se k otázce č. 13 v dotazníku určeném učitelkám mateřských škol a k otázce č. 11 uvedené v dotazníku pro rodiče. V obou otázkách měli respondenti možnost výběru ze 4 odpovědí:

- a) vady řeči,
- b) celková nezralost dítěte,
- c) sociální nezralost dítěte,
- d) zdravotní oslabení.

2.9.1 Předpoklady

- 4. Předpokládáme, že jednou z příčin odkladu školní docházky jsou narušené komunikační schopnosti.
- 5. Předpokládáme, že jedním z důvodů odkladu školní docházky je sociální nezralost dětí.
- 6. Předpokládáme, že nejčastějším důvodem odkladu školní docházky je opožděný vývoj dítěte.

2.9.2 Vyhodnocení průzkumu

Otázka č. 13 z dotazníku určeného učitelkám MŠ: **Jaké jsou nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky ve vaší MŠ?**

Tab. 13: Příčiny odkladu školní docházky

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Vady řeči	1	6,7%
Celková nezralost dítěte	4	26,6%
Sociální nezralost dítěte	1	6,7%
Zdravotní oslabení	0	0%
a)+b)	5	33,3%
a)+c)	3	20%
a)+b)+c)	1	6,7%
Celkem	15	100%

Z uvedené tabulky vyplývá, že největší počet OŠD bývá nejčastěji zapříčiněno vadami řeči (66,7%) a celkovou nezralostí dítěte (66,6%), 33,4% pak sociální nezralostí dítěte. Zdravotní oslabení dítěte nebývá důvodem k OŠD.

Otázka č. 11 z dotazníku určeného rodičům: **Co je podle Vás vážnou příčinou pro odklad povinné školní docházky?**

Tab. 27: Důvody k OŠD

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
a)	0	0%
b)	11	40,8%
c)	1	3,7%
d)	0	0%
a)+b)	2	7,4%
b)+c)	5	18,5%
a)+b)+c)	4	14,8%
b)+c)+d)	1	3,7%
a)+b)+c)+d)	3	11,1%
Celkem	27	100%

Z odpovědí na otázku č. 11 vyplývá, že nejvíce rodičů (96,3%) považuje za vážnou příčinu k OŠD celkovou nezralost dítěte, z toho 40,8% samostatně, 55,5% v kombinaci s jinou příčinou. Samostatnou vadu řeči nepovažují za důvod k OŠD, avšak v kombinaci s dalšími příčinami ano, jak uvedlo 33,3% respondentů. Sociální nezralost jako důvod pro OŠD uvedlo 51,8% dotazovaných, z toho pouze 3,7% samostatně jako vážnou příčinu a 48,1% v kombinaci s ostatními příčinami. Nejmenší počet dotazovaných uvedlo jako příčinu OŠD zdravotní oslabení, celkem 14,8%, a to pouze v kombinaci s jinými příčinami.

Z výsledků šetření lze tedy usuzovat, že nejvíce důvodů pro OŠD vidí rodiče v celkové nezralosti dítěte (96,3%), dále pak v sociální nezralosti (51,8%), ve vadách řeči dítěte (33,3%), a nejméně (14,8%) rodičů ve zdravotním oslabení dítěte.

2.9.3 Shrnutí průzkumu

Z uvedených tabulek vyplývá, že narušené komunikační schopnosti, do kterých spadají rovněž vady řeči, jsou důvodem k OŠD především v kombinaci s dalšími příčinami. Předpoklad č. 1 byl potvrzen pouze částečně.

Sociální nezralost dítěte rovněž nebývá hlavním důvodem k OŠD, ale je jedním z důvodů v kombinaci s jinými příčinami. Z tohoto šetření vyplývá, že i předpoklad č. 2 byl potvrzen pouze částečně.

Jako hlavní příčinu OŠD lze z výsledků šetření označit celkovou nezralost dítěte. Tímto zjištěním se potvrdil předpoklad č. 3, že nejčastějším důvodem odkladu školní docházky je opožděný vývoj dítěte.

Cílem praktické části bylo zjistit nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky. Z vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření vyplývá závěr, že nejčastější příčinou OŠD je opožděný vývoj dítěte. Narušené komunikační schopnosti dítěte a sociální nezralost jsou důvodem k odkladu školní docházky především v kombinaci s dalšími příčinami. Předpoklady 1 a 2 byly potvrzeny pouze částečně, předpoklad č. 3 byl v rámci průzkumu potvrzen.

Z odpovědí na další otázky dotazníku vyplynulo, že rodiče z větší části přenechávají přípravu dítěte na vstup do první třídy ZŠ na mateřských školách a v některých případech se ani nezajímají, jak se jejich dítě ke vstupu připravuje. Učitelky MŠ rodiče seznamují s požadavky, jaké jsou kladeny na děti při vstupu do školy. Důležitá je i příprava v domácím prostředí, spolupráce a jednotný postup s přípravou v MŠ. Učitelky dále provádějí pedagogickou diagnostiku školní zralosti budoucích prvňáčků a na základě výsledků volí individuální postupy při přípravě dětí. Rodiče kladně hodnotí předškolní přípravu dětí v mateřských školách a rovněž zastávají názor, že je důležitá spolupráce mezi MŠ a rodinou. Avšak, jak již bylo uvedeno, z větší části přenechávají tuto přípravu na učitelkách mateřských škol.

Závěr

Pro společnost znamená vzdělání každého jedince především ekonomické hodnoty, pro rodinu jistou společenskou prestiž, pro dítě samotné předpoklad uspokojivého pracovního a společenského zařazení.

Zahájení povinné školní docházky je pro každé dítě důležitým mezníkem v jeho dosavadním životě. Ne každé dítě je však na tuto změnu dostatečně připravené a zralé. V případě, že je nezralost potvrzena odborným poradenským pracovištěm, dětským lékařem, pedagogy ZŠ a v neposlední řadě učitelkami z MŠ, bývá jedním z nejlepších řešení odklad povinné školní docházky. Takto získaný rok je nutné využít k intenzivní přípravě dítěte na školu, k jeho stimulaci ve vývoji.

Pracuji jako učitelka mateřské školy a právě školní zralost se stala tématem mé bakalářské práce. Pod pojmem „školní zralost“ se neskrývá pouze fyzická, psychická a sociální způsobilost dítěte ke zvládnutí počátečních požadavků výuky v první třídě, ale i připravenost dítěte v jistých dovednostech a návycích, v praktických vědomostech a zkušenostech.

Cílem bakalářské práce bylo popsat a charakterizovat problematiku školní zralosti a zjistit nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky.

Problematika školní zralosti byla popsána a charakterizována v teoretické části práce, kdy bylo využito poznatků ze studia odborné literatury. V praktické části jsem se zaměřila na analýzu a vyhodnocení dotazníkového průzkumu. Úskalím dotazníkového šetření byla návratnost vyplněných dotazníků od respondentů, kdy jsem se do jednoho zařízení musela i několikrát vracet pro další, rodiči vyplněné dotazníky. Byla jsem překvapena, že někteří rodiče otevřeně přiznali, že se o problematiku přípravy jejich dítěte na školu příliš nezajímají.

K této části jsem dále připojila ukázkou zpracování pedagogické diagnostiky, jak ji provádíme na našem pracovišti.

Domnívám se, že na základě výsledků výzkumného šetření lze konstatovat, že je na mateřských školách dostatečně zajištěna nejen diagnostická činnost, ale také individuální přístup k rizikovým dětem. Rovněž podávání informací rodičům je ze stran učitelek na dobré úrovni. Je však důležité, aby se právě rodiče více angažovali v přípravném procesu.

Návrh opatření

Doporučení učitelkám MŠ:

- při diagnostice školní zralosti a připravenosti využívat standardizovaných testů určených předškolnímu věku,
- podchytit rizikové dítě již na začátku posledního roku před nástupem do školy a individuálně s ním pracovat,
- zlepšit spolupráci s rodiči při realizaci stimulačních programů na posílení školní připravenosti,
- umožnit rodičům účast na stimulačních programech, pokud je jejich MŠ organizuje,
- zvýšit informovanost rodičů o problematice školní zralosti a připravenosti pořádáním přednášek a besed s odborníky z poradenských zařízení.

Doporučení rodičům:

- účastnit se přednášek a besed s odborníky,
- využít možnost účastnit se stimulačních programů na posílení školní připravenosti,
- cíleně se dětem doma věnovat,
- pravidelně dětem doma číst,
- informovat se o požadavcích, jaké jsou na děti při vstupu do první třídy kladeny,
- poskytnout dětem různé dostupné pomůcky a publikace pro přípravu na školu,
- alespoň v posledním roce před nástupem do ZŠ umožnit dětem pravidelnou docházku do MŠ.

Seznam použité literatury

BARTOŇOVÁ, M., 2004. *Kapitoly ze specifických poruch učení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3613.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V., 2007. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. 1. vyd. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1829-0.

BUDÍKOVÁ, J., KRUŠINOVÁ, P., KUNCOVÁ, P., 2004. *Je vaše dítě připraveno do první třídy?* 1. vyd. Brno: Computer Press. ISBN 80-722-6637-3.

ČÁP, J., 1997. *Psychologie výchovy a vyučování*. Dotisk. Praha: Karolinum. ISBN 80-7066-534-3.

EBBER, B. *100 věcí, které by měl znát každý předškolák*. 1. vyd. Brno: CPRESS, 2011. ISBN 978-80-251-3545-7.

HOUSAROVÁ, B., MICHALOVÁ, Z. 2002a. Jak na specifické poruchy učení (1). *Informatorium*, roč. IX, č. 7, s. 14, 15. ISSN 1210-7506.

HOUSAROVÁ, B., MICHALOVÁ, Z. 2002b. Jak na specifické poruchy učení (2). *Informatorium*, roč. IX, č. 8, s. 12, 13. ISSN 1210-7506.

KOŤÁTKOVÁ, S., 2008. *Dítě a mateřská škola*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1568-1.

KROPÁČKOVÁ, J., 2008. *Budeme mít prvňáčka*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-359-8.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 1998. *Vývojová psychologie*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-7169-195-X.

MICHALOVÁ, Z., 2008. *Vybrané kapitoly z problematiky specifických poruch učení*. 1. vyd. Liberec: TUL. ISBN 978-80-7372-318-7.

OPRAVILOVÁ, E., 2004. *Předškolní pedagogika II. Hra (cesta k poznání předškolního dítěte)*. 1. vyd. Liberec: TUL. ISBN 80-7083-876-1.

PEŠATOVÁ, Ilona, TOMICKÁ, Václava. *Úvod do integrativní speciální pedagogiky*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2007. ISBN 978- 80-7372-268-5.

PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M., 2006. *Poradenská Psychologie pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1216-4.

POKORNÁ, V. 2001. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 3. rozšíř. a oprav. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-570-9.

SINDELAROVÁ, B., 1996. *Předcházíme poruchám učení*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-85282-70-4.

ŠRÁMKOVÁ, M., 2005. *Rukověť rodiče malého školáka*. 1. vyd. Praha: Albatros. ISBN 80-00-01491-2.

ŠVINGALOVÁ, D., 2003. *Kapitoly z vývojové psychologie pro učitelství mateřských škol*. 1. vyd. Liberec: TUL. ISBN 80-7083-697-0.

TOMICKÁ, V., 2006. *Speciálně pedagogické metody využitelné v logopedické i speciálně pedagogické praxi*. 1. vyd. Liberec: TUL. ISBN 80-7372-106-6.

VÁGNEROVÁ, M. 2007. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika předškolního věku*. 1. vyd. Liberec: TUL. ISBN 978-80-7372-213-5.

ZELINKOVÁ, O., 2001. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-544-X.

ZELINKOVÁ, O., 2003. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10. zcela přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-800-7.

ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D., 2000. *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*. 3. vyd. Praha: D & H. ISBN není

KUCHARSKÁ, A., 1999. Odklad školní docházky (Pedagogicko-psychologická diagnostika). In: *Rodina* [online]. 4. 6. 1999 [vid. 20. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek203.htm>

SMOLÍKOVÁ, K., et al., 2006. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2004*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. [vid. 9. 3. 2012]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2011, částka 43, s. 1107 [vid. 7. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/16096>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2008, částka 103, s. 4840–4868 [vid. 17. 11. 2011]. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>

Seznam příloh

Příloha č. 1

Anonymní dotazník pro rodiče

Příloha č. 2

Dotazník pro učitelky mateřských škol

Příloha č. 3

Přílohy k vyšetření deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku

ANONYMNÍ DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážená maminko, vážený tatínku.

Jmenuji se Dana Musílková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studijního oboru Speciální pedagogika předškolního věku. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který se týká problematiky školní zralosti a připravenosti dětí na vstup do první třídy základní školy (ZŠ). Získané údaje dotazníku jsou zcela anonymní a budou sloužit jako podklad k vypracování praktické části mé bakalářské práce na téma „Školní zralost“. Jsem si plně vědoma Vaší zaneprázdněnosti a předem Vám děkuji za Váš čas a pomoc.

Dana Musílková učitelka MŠ (mateřská škola) Huntířov a současně studentka 3. ročníku BS Speciální pedagogika předškolního věku na TU v Liberci.

17. Jak významnou roli má podle Vás MŠ v přípravě dítěte na školu?

(Ohodnoťte na stupnici od 1 do 5. 1 pro nejvýznamnější, 5 pro nejméně významnou).

O 1   O 2   O 3   O 4   O 5

18. Byli jste seznámeni s požadavky, které jsou od dětí očekávány při vstupu do ZŠ?

- a) Ano - jak? _____
_____
- b) Ne

3. Pro které dítě bude podle Vás vstup do ZŠ jednodušší?

- a) pro dítě, které navštěvovalo MŠ
- b) pro dítě, které nenavštěvovalo MŠ

4. Myslíte si, že je vhodné, aby dítě navštěvovalo MŠ alespoň jeden rok před nástupem do ZŠ?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano

- c) Rozhodně ne
- d) Spíše ne

5. Myslíte si, že MŠ dokáže zajistit lepší připravenost dítěte na ZŠ, rodiče doma?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Rozhodně ne
- d) Spíše ne

6. Zastáváte též názor, že je třeba, aby se na cílené přípravě dítěte na vstup do školy podíleli také rodiče? Svůj názor odůvodněte:

- a) Ano, protože _____
_____
- b) Ne, protože _____
_____

7. Věnujete se doma cíleně svým dětem (např. učíte je básničky, říkanky, písničky, vymýšlíte pro ně pestrý program)?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Rozhodně ne
- d) Spíše ne

8. Čtete doma svým dětem pravidelně?

- a) Ano
- b) Ne, proč _____
_____

9. Využíváte doma při hrách některé pomůcky, publikace (dětské časopisy, sešity, počítačové programy apod.) pro přípravu na školu?

- a) Ano, jaké _____
_____
- b) Ne

10. Co Vás nejvíce zajímá ohledně cílené předškolní přípravy vašeho dítěte?

a) _____
_____

b) Neinformujeme se

11. Co je podle Vás vážnou příčinou pro odklad povinné školní docházky?

- a) Vady řeči
- b) Celková nezralost dítěte
- c) Neschopnost udržet pozornost
- d) Zdravotní oslabení

12. Nabízí vaše MŠ dětem programy na posílení školní připravenosti a máte možnost se jich společně účastnit?

a) Ano - jaké?

_____
_____

b) Ne

13. Organizuje vaše MŠ přednášky, besedy pro rodiče budoucích prvňáčků o problematice školní zralosti a připravenosti?

- a) Ano
- b) Ne

Děkuji za vyplnění dotazníku.

DOTAZNÍK PRO UČITELKY MATEŘSKÝCH ŠKOL

Vážená paní ředitelko, vážená paní učitelko.

Jmenuji se Dana Musílková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studijního oboru Speciální pedagogika předškolního věku.

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který se týká problematiky školní zralosti a připravenosti dětí na vstup do první třídy základní školy. Získané údaje dotazníku jsou zcela anonymní a budou sloužit jako podklad k vypracování praktické části mé bakalářské práce na téma „Školní zralost“.

Jsem si plně vědoma Vaší zaneprázdněnosti a předem Vám děkuji za Váš čas a pomoc.

Dana Musílková, učitelka MŠ Huntířov a současně studentka 3. ročníku BS Speciální pedagogika předškolního věku na TU v Liberci.

1. Jak významnou roli má podle Vás MŠ v přípravě dítěte na školu?

(Ohodnoťte na stupnici od 1 do 5. 1 pro nejvýznamnější, 5 pro nejméně významnou).

O 1

O 2

O 3

O 4

O 5

2. Spolupracuje Vaše MŠ s okolními ZŠ v oblasti školní zralosti a připravenosti?

a) ano - jak?

---

b) ne

3. Jak zaznamenáváte sledování a hodnocení rozvoje a učení dítěte v posledním roce předškolního vzdělávání?

a) Hodnotící dotazníky

b) Individuální záznamy učitelky

c) Jiné záznamy _____

d) Nezaznamenáváme

4. Seznamujete rodiče s požadavky, které jsou od dětí očekávány při vstupu do ZŠ?

- a) Ano - jak? _____
_____
- b) Ne

5. Myslíte si, že je vhodné, aby dítě navštěvovalo MŠ alespoň jeden rok před nástupem do ZŠ?

- a) Rozhodně ano
b) Spíše ano
c) Rozhodně ne
d) Spíše ne

6. Myslíte si, že MŠ dokáže zajistit lepší připravenost dítěte na ZŠ, rodiče doma?

- a) Rozhodně ano
b) Spíše ano
c) Rozhodně ne
d) Spíše ne

7. Myslíte si, že rodiče přenechávají cílenou předškolní přípravu svého dítěte na MŠ?

- a) Rozhodně ano
b) Spíše ano
c) Rozhodně ne
d) Spíše ne

8. Pokud jste odpověděli v otázce č. 7 a) nebo b), je to z důvodu?

- a) Pracovní vytíženosti rodičů
b) Dostačující předškolní péče v MŠ
c) Nezájmu rodičů o tuto problematiku

9. Zastáváte též názor, že je třeba, aby se na cílené přípravě dítěte na vstup do školy podíleli také rodiče? Svůj názor odůvodněte:

a) Ano, protože

---

b) Ne, protože

---

10. Jakou dostáváte nejčastější otázku od rodičů týkající se cílené předškolní přípravy jejich dítěte?

a) _____

---

b) Rodiče se neinformují

11. Jakou metodu pedagogické diagnostiky při diagnostice školní zralosti a připravenosti nejčastěji používáte? (Lze označit i více odpovědí.)

a) Pozorování

b) Rozhovor

c) Rozbor výsledků průběhu činnosti dítěte v MŠ

d) Analýzu hry

e) Standardizované testy

12. Využíváte některé z těchto publikací při diagnostice školní zralosti a připravenosti?

a) Diagnostika předškoláka (Klenková, Kolbábková)

b) Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program (Zelinková)

c) Školní zralost (Bednářová, Šmardová)

d) Jiné, uveďte jaké: _____

---

13. Jaké jsou nejčastější příčiny odkladu povinné školní docházky ve Vaší MŠ?

- a) Vady řeči
- b) Celková nezralost dítěte
- c) Sociální nezralost dítěte
- d) Zdravotní oslabení

14. Nabízí Vaše MŠ dětem s odloženou školní docházkou speciální programy na posílení školní připravenosti?

- a) Ano – jaké?

- b) Ne

15. Využíváte při práci s dětmi s odloženou školní docházkou některou z těchto publikací?

- a) Předcházíme poruchám učení (Sindelerová)
- b) Než půjdeš do školy (Opravilová)
- c) Jak připravit dítě do první třídy (Kutálková)
- d) Šimonovi pracovní listy (Mlčochová)

- e) Jiné: _____

- f) Dětské časopisy: _____

- g) Multimediální program (CD): _____

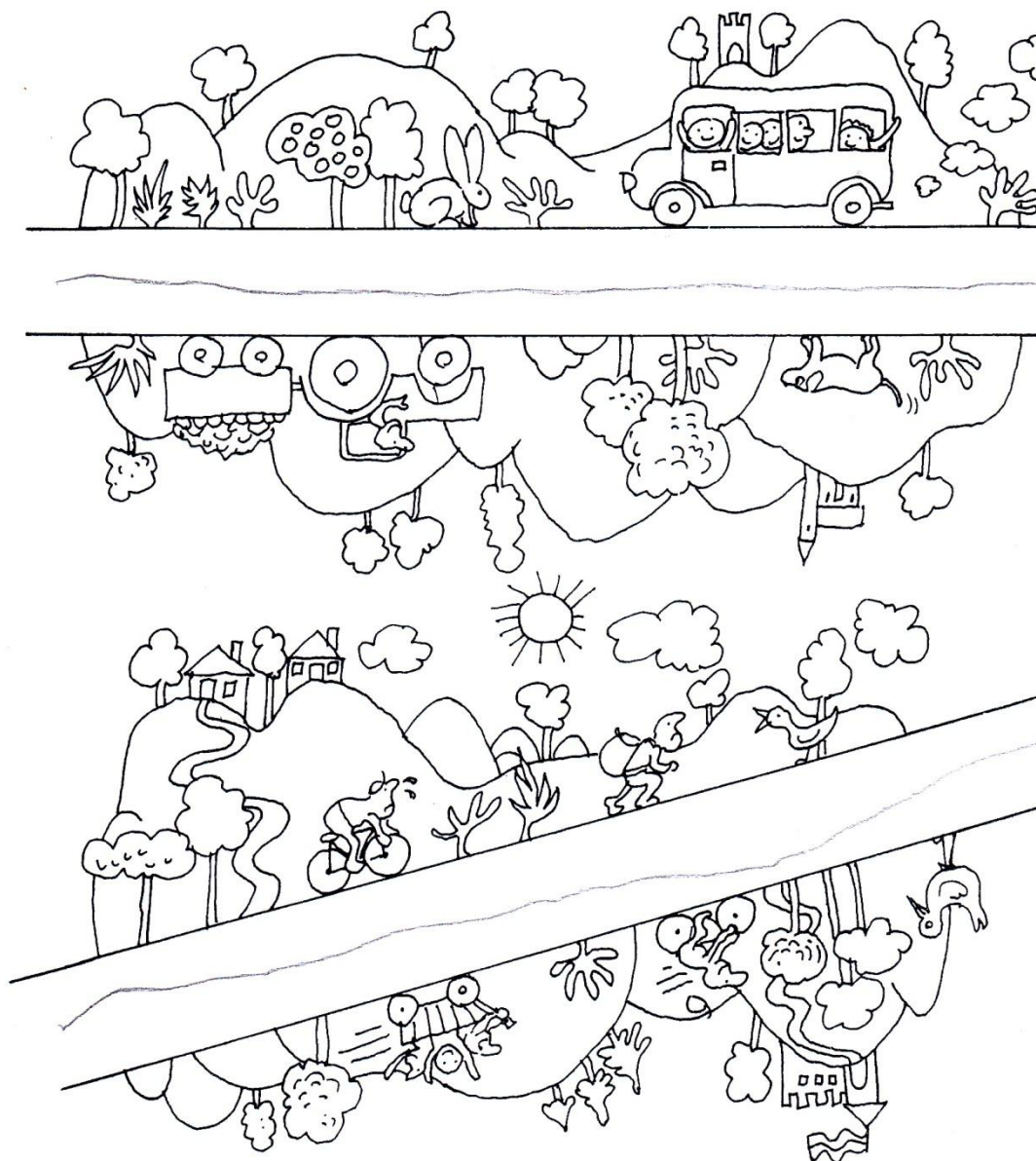
16. Organizuje vaše MŠ přednášky pro rodiče budoucích prvňáčků o problematice školní zralosti a připravenosti?

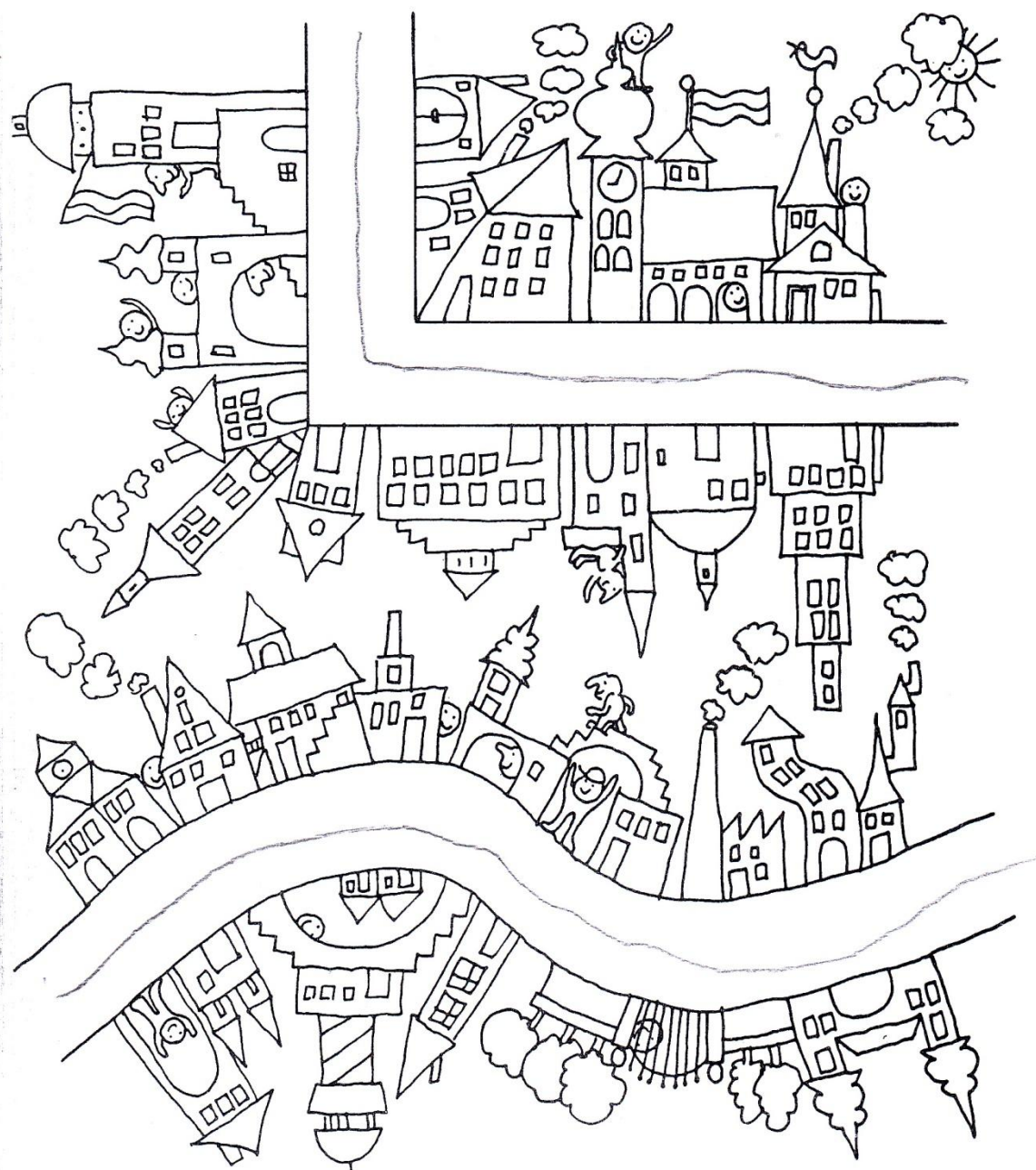
- a) Ano
- b) Ne

Děkuji za vyplnění dotazníku

Příloha č. 3

Přílohy k vyšetření deficitů v dílčích funkcích v předškolním věku:

Soubor úkolů 16 - koordinace ruky a oka při psaní

